

Поштење.

— Нећу више да уђем у ту кафану!
— Зашто? Ту се и једе и пије добро!
— То не спорим, али поштење гостију... Пре неколико дана узео ми је неко кишобран, а оставио свој.
— Један разлог више да опет идете. Можда ћете наћи свој кишобран.
— До тога ми није стало, његов кишобран је нов и вреди бар три пута више од мога!...

*

Због здравља.

Госпођа: — Марија, данас за ручком добили смо само зелен.
Куварица: — Тако је, госпођо...
Госпођа: — Па шта је било са месом?
Куварица: — Појела сам, госпођо...
Госпођа: — Појели?...
Куварица: — Лекар ми је препоручио што јачу храну, а знам да је госпођи забранио месо!...

*

Опклада.

Једном америчком броду измакао је на Океану један француски брод. Капетан америчког брода пустио је сву пару, само да стигне и претекне француски брод.

Међу путницима беше и један Француз. Њему приђе Американац, који је волео да се клади.

— Да се опкладимо, да ћемо престићи француски брод! — вели Американац.

— Ја се никад не кладим! — одговара Француз.

— Онда да се кладимо, да ће наш брод експлодирати!

— Кажем вам, не кладим се!

У том моменту пуче казан. Ужасна експлозија. Сви путници полетеше у ваздух. Американац летећи у ваздух, викне Французу:

— Да се кладимо, да ћу одлетети више од вас!...

Б.

Муж и жена.

Јесу — нису!

На улици: Он и Она.
Он се дубоко замислио и ћути.
Она равнодушно корача поред њега.
Они су: муж и жена.
Он је весео. Прича, забавља, загледа јој у лице.
Она је насмејана, срећна, као да је на крилима. Победоносно гледа у њега и око себе.
Нису: муж и жена.

II.

У позоришту: кавалјер и дама.
Кавалјер се осврће, гледа у ложе и седишта. Једва чека да се подигне завеса.
Дама је непомична, гледа око себе и очевидно јој је досадно.
Они су: муж и жена.
Кавалјер се нагиње нежно и стално јој шапуће на уво. Он не гледа на позорницу, гледа само у њу.
Дама се смеши и нежно га удара лепезом по руци.
Нису: муж и жена.

III.

У салону за продају женских шешира.
Улазе двоје.
Њој пада рукавица, он се једва сагиње и диже рукавицу гунђајући.
Она пита за цену једног лепог и модерног шешира, а он чини примедбу да је сувише скуп.
Они су: муж и жена.
На њеној одећи је један кончић. Он се хитро сагиње и скида га врло вешто.
Она проба шешир, он вели како јој дивно стоји, и да за цену не треба ни питати.
Нису: Муж и жена...

*

Због земљотреса.

Сретају се два пријатеља од којих један води краву.
— Чија је то крава? пита први.
— Моја, купио је сада.
— По Богу, човече, шта ће теби крава усред Београда?
— Треба жени. Прочитала негде да краве предсказују земљотрес и сада неће да се скраси, док јој не доведем краву.

*

Чарапа и Рукавица

приспела је велика количина разних квалитета и цена у

Галантерији „VENUS“, Београд, Кнез Михаилова 38. 24 36 48

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Врнић, Београд, Космајска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број 1·— динар. Поштарина плаћена. Појединн број 1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 25. Београд, 24. VI. 1922. Година I.

Весница смрти.

А. Фогацаро.

Воз је јурио широким равницама, које су опустеле у сети сивих ноћних боја. Ноћ беше тамна, без месечине, и сенке које су подрхтавале уз железничку пругу расплинуле се у неке сабласне слике, те је изгледало, као да небом и земљом јуре авети, нагађају се и пружају своје руке да кога ухвате... Монотоно ударање железничких котача, сукљање паре и дима, добацивало је људском уву тужне и сабласне гласове, а цело расположење будило је у срцу неки необјашњиви страх и немир.

Стиснуо сам се у кут једнога вагона и, огрнувши се дебелим покривачем, покушао да заспим.

Узалуд!

Самоћа је подражавала моје нерве и изазивала нејасно и тешко наслућивање. Када би који јачи удар прекинуо монотонију штропота железничких котача, или се указао какав грм или шума у једноличности околине, одмах су задрхтали моји нерви и у срце ми, у некој чудној немирности, ударила крв...

Би ми дуго време.

Да се охрабрим, изашао сам и сео на степенице вагона, да ми се око привикне на реалне облике. Загледао сам се у пусту околину, — међутим ми је постајало све тескобније. Кретање воза и осећање огромних котача пода мном... још је јаче у мени пробудило тешко наслућивање несреће и опасности.

Одједном ми неко лагано спусти руку на раме.

Тргнем се, стресем и окренем. Беше кондуктер са светиљком у руци. Светлост и присуство човека охрабрило ме. Кондуктер рече:

— Господине, овде није допуштено седети! Изволите ући у ходник вагона.

Послушао сам га. Али, кад је хтео да оде, осетим поново неки немир и хтео сам на сваки начин да заподенем са њим разговор, те га задржим код себе. Понудих му цигарету.

— Хвала лепо! — рече ми он и застаде.

— Вама се жури? Не бисте ли да се мало поразговоримо? Непријатно ми је самом. Изволите ли могуће чашу вина? Имам са собом неколико боца...

— Хвала! Не жури ми се. Већ на неколико станица није ушао ниједан путник.

Започесмо разговор.

Беше то пријатан и интересантан човек. Посве сам се охрабрио и поверио му се, како ме малочас мучио неки загонетан страх, и ако сам се извргао опасности да изађем...

Међутим, он се није смејао.

— Разумем, — рече, — оваква расположења! Потпуно их разумем...

Ово је изговорио тако убедљиво, да сам наслутио да је и он већ овако нешто слично проживео, те да му нису непознати осећаји тајанственог страха и немира.

— Ваше је звање везано опасношћу! — рекао сам ја. — Јесте ли већ на путовању доживели какву страхоту? Да ли вас кадгод муче наслућивања?

Он се насмеши...

— Некада нисам познавао немира и смејао сам се сваком страху. И то је тако трајало све до онда, док у једној сабласној ноћи нисам упознао њу, црну авет, — весницу смрти и опасности!

Изговорио је то неким чудним гласом и тако, да ми је целим телом прострујала нека гроза и зебња. Његово лице беше тужно и озбиљно, и ја сам био уверен, да се не шали.

— Причајте ми, молим вас, како се то догодило? Када ћемо стићи на станицу?

Исеците овај означени квадрат као купон број VI. — да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“.

— Кроз један сат.

— Тамо силазим. Дакле, значи да још имам довољно времена да чујем вашу приповест, која ме необично занима.

Наточих му чашу вина и он започе...

— Има већ неколико година, како се возим пругом према У... Како вам је познато, ова пруга води кроз многе ровове и преко провалија. Обични немир од опасности на железници на оваквим пругама још више расте. Међутим, таквих осећаја до онда нисам познавао, био сам кондуктер више година и осећао се на возу сигуран, као код куће...

— Беше бурна сабласна ноћ...

Пошао сам возовођи на локомотиву да се огрејем, јер беше хладно. Не знам шта ми је било те ноћи, али сам одједном добио вољу, да говорим о опасностима и несрећама које нас могу задесити на возовима. Хтео сам на неки начин да утучем време, али заправо нисам осећао никаква страха, нити сам штогод наслућивао. Друг ме молио, да престанем. Њега често море мрачне и тужне мисли, а нарочито ноћас мори га неки немир и наслућивање опасности. Иако је јаких живаца, никако се не може у овој тешкој дужности отрести оваквих мрачних расположења. И све је он то казао начином самосвесног и одважног човека, који би у вршењу своје дужности био кадар често погледати смрти у очи, — али ја сам после тих његових речи, постао још обеснији и добио вољу да га пецкам...

... „Охо! Ти се бојиш? Да те могуће не плаше бабја наклапања и дечје бајке о духовима и вештицама?“ ...

... „Немој тако, одговори он мирно, никад не знамо какве све мрачне и тајанствене ствари крије у себи људски живот и људска душа? Па и ко ће то икада докучити!“

После ових речи, које је изрекао разборито и смирено, мени све то постаде још више смешно. Хтео сам очигледно да му се наругам.

... „Е, мој јуначе! Сасвим је право да се плашиш, то теби и доликује! Ево видиш, тамо се појавила нека загонетна ствар, прави вауау!...“ И не слутећи ништа, показао сам руком, али кад погледах, запе ми реч у грлу и крв се следи у жилама...

Одједном, као да је из земље никла, појавила се у даљини нека црна авет и махала својим великим сабласним рукама, као да жели, да даде знак да се вратимо... Као луд буљио сам у приказу, која је подрхтавала и скакала, приближујући се и удаљујући, те постајала час већа час мања и непрестано махала снажно својим рукама, које су изгледале као да се претварају у огромне канџе којима ће да захвати воз...

... „За Бога милога! — вапио сам ја, — погледај тамо!... Шта је оно? можеш ли ми објаснити?...“

Возовођа погледа и у сјају светиљке опазих да је његово лице пожутело као лимун. Али он се ипак није одао, није ниједном кретњом показао да га је обузео страх. И надаље је управљао машином, као да се није ништа догодило. У осећању дужности, мора да је неком надљудском снагом савладао своје живце, и посве их ставио у службу строја који му је био поверен...

Моје питање оста без одговора.

Наступе неколико часака кобног ћутања.

... „Шта је то? Кажи, шта је то? — опадао сам га ја, дрхтећим и промуклим гласом, кога више ни сам нисам познавао.

... „Не знам!“ — одговори он мирно и кратко, не гледајући ме. Црна авет још није ишчезла, сада је изгледало, као да долази ближе, као да све брже и очајније маше рукама да се пође назад...

... „Шта ћемо сад?“ — упитах га у грози и страху који је ломио цело моје тело. — „Заустави брже воз, да објаснимо ствар!“

... „Којешта! Ја не смем зауставити воз! Шта би ми рекли да заустављам воз због пустог сујеверја!“ ...

А црна авет је расла у ваздуху и изгледала као да већ дотиче небеса, а руке су јој давале још увек онај исти знак...

И путници су већ приметили загонетну појаву. Чуло се врискање жена и узвици ужаса и страха...

... „Заустављај воз!“ — дрекнем у самртном страху.

... „Нећу!“ — одговори ми он мирно као и пре.

Оставио сам га и склонио се у вагон, само да се сакријем од страшне приказе. Међутим су већ и путници очајавали, и међу њима је завладала паника, комешање, ужас... Неки су већ почели у махнитом страху да скачу из вагона...

Похитам возовођи...

Испричам му шта се догађа, са напоменом, да га чиним одговорним за евентуалну несрећу, ако се воз не заустави...

Он је један час премишљао... и наглим покретом заврне један шраф... Воз успори кретање, као да губи снагу и издише... Најзад стане и... заиста, беше то последњи час...

Воз је стајао на рубу понора на којем је ветар те ноћи порушио мост. У исти час је нестало црне авети!...

Исеците овај означени квадрат као купон број VI. — да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“.

Истражили смо ствар и... црна авет био је лептирић на стаклу рефлектора локомотиве.

Кондуктер је свршио управо, кад је воз ушао у станицу У...

Пружио сам му руку и изишао из вагона са немиром и непријатним осећајем, што га је у мени пробудила његова прича...

(Требиње). — Бруно. —

Убиство у улици Берт.

Рудолф Бренже.

Када се потпуно увери да га живот више не очарава, Жером Лабигад се реши да умре.

Узе хладно претресати све могуће начине, које је модерна наука пронашла за напуштање овог доњег света: гвожђе, ватру, воду, уже и отров.

Ну, баш када је претресао та кобна средства, поглед му паде на једну кратку вест у новинама и, као древни Архимед, Лабигад узвикну:

— Еурека!

Новинарска вест беше сасвим кратка. Она је носила као заглавље ово неколико речи:

„Убиство у улици Берт.“

Даље се говорило, да је у тој улици, која беше најспокојнија артерија монмартрског врха, једна пиљарица убијена на врло чудноват начин, који ћу вам доле испричати.

Та се пиљарица зваше Г-ђа Пекулив. Беше удовица једног дивног супруга, који за живота вршаше деликатну дужност чувара јавне безбедности. Шта више, био је награђен и сребрном медаљом, коју је удовица Пекулив урамила и гордо је показиваше својим мушторијама, хотећи на тај начин да покаже да ју је несрећа довела у бедан положај пиљарице, и да, кад би њен муж био још у животу, она не би морала продавати пасуљ и покварена јаја (према сезони), већ би живела као ретко која госпођа.

То беше жена око 50 година, здрава и снажна, као што говораху њене сусетке, и ништа није показивало, да ће тако жалосно и драматично завршити земаљски живот. Али, једног јутра, нађоше је мртву у постељи, убијену ударцима једне дршке од кишобрана. Истрага, брижљиво вођена од највештијих полицајаца париске префектуре, није дала никакав резултат. Крађа не беше узрок овог ужасног злочина, јер ништа не беше нестало из куће јадне жртве; чак и златне минђуше и часовник беху још на њој. Из овога се је морало доћи до закључка, да је ово дело освете, мада нико није знао да јадна удовица Пекулив има непријатеља.

Све што се могло рећи поводом овог сензационог догађаја беше, да је кишобран, помоћу кога је извршено убиство, био врло чудноват, да му је дршка била у виду пилеће главе, и да је био од најфиније свиле. Што се тиче његовог механизма, није било потребе ни говорити, јер довољна су била 2—3 ударца, према констатовању позватих лекара, да умртве несретну пиљарицу.

Такве беху ужасне појединости, које Жером Лабигад беше прочитао у новинама, и које га нагнаше да узвикне „Еурека!“ Јер тога часа у његовој глави се породи нов начин самоубиства, мало чудноватo, без сумње дуже, но ипак зато сигурније: самоубиство помоћу гилотине.

Посао беше јасан. Пошто убица из улице Берт не беше још пронађен, он ће се јавити правосуђу и рећи ће: „Ја сам тражени убица“. Одмах ће га затворити. И суд, кога ће он још више раздражити својим цинизмом, осудиће га на смрт... То је најбоље и најзабавније средство самоубиства које себи може досудити један поштен човек.

Намишљено, учињено. Не губећи ни тренутка, Жером Лабигад одјури у варошки кварт у Самоа — јер он живљаше у Самоа — које сваки познаје. Члан кварта беше диван Хиацинт Пиплар, човек тихе нарави, мало бојажљив. Но када се узме у обзир, да срца становника његовог кварта беху тиха, његова служба беше права Голгота, и то Голгота нерада, досаде. Он је живео врло мирним животом, лети је обделавао шпаргле и друго поврће, и ни за какво царство на свету не би дао свој положај.

У ствари Хиацинт беше најмалодушнији човек на свету. Од најпростијег романа Конана Дојла пробијао га је хладан зној, а када би прочитао Арсена Лупена, он се не би усудио да преноћи сам у својој малој кућици, због чега је и узео слугу, да не буде сам.

А сада, представите себи онај ужас јадног Хиацинта, када му дође Жером Лабигад, и са равнодушним осмехом на уснама изјави:

„Ја сам убица из улице Берт.“

Као и многи други, и Хиацинт беше прочитао у новинама појединости тога ужасног злочина, и сав цептећи од страха, од свег срца заблагодари Богу што му је одредио да буде члан једног тако тихог места као што је Самоа, где нема улице Берт, и где се људи не убијају кишобранима... И таман се умирио, када ево, одједном искрсава пред њим овај лудак који му се представи речима:

„Ја сам убица из улице Берт“.

Зар да се од овога човеку не следи крв у жилама?... Крв Г. Хиацинта се додуше није замрзла, но видећи се сам самцит у соби са овим убицом, њему се смрче пред очима и он клоне у наслоњачу. Но, Жером Лабигад беше добар младић. Он поче свом снагом трљати руке онесвеслог члана кварта, удари му по врату добар шамар, и видећи да је све узалуд, позва у помоћ своје медицинско знање, оде у кухињу и донесе литар сирћета, које му принесе носу.

Г. Хиацинт Пиплар дође к себи. Умирен спољашњошћу овог убице, који изгледа отмен човек и који га је повратио од несвестице, дрхћућим гласом поче га испитивати. Жером издекламова све што је прочитао у новинама и што је научио на памет.

Г. Хиацинт Пиплар се увери, да је овде немогућа погрешка. Све беше јасно као дан; чак и тачан опис дршке од кишобрана, који беше невино оруђе за извршење овог ужасног злочина.

„Пријатељу“, рече Пиплар, „моја је дужност да вас ухапсим.“

„Па ја то и тражим.“

„Ну, из недостатка затвора — општина је и сувише мала — ја ћу вас затворити у свој подрум. Пазите се од мога шантелујског вина, и сувише је јако, па би вам могло нашкодити. Уосталом, ја ћу телефонирати у Париз, и кроз један сат, надам се, доћи ће по вас“.

Лабигад му захвали и обећа да неће дирати у шантелујско вино, и оде драговољно у подрум, где га добри Хиацинт затвори, окренувши два пута кључ у брави.

После једног минута Хиацинт затражи телефоном париску префектуру.

„Хало!!... хало!... Ја сам, Пиплар, члан кварта у Самоа!... Ухапсио сам убицу из улице Берт!“...

„Шта рекосте?“...

„Рекох, да сам ухапсио убицу из улице Берт.“

Одговорише му грохотним смехом.

Члана дирну ова непристојност префектуре.

„Шта да радим са њим?“

„Метните га у шпиритус и чувајте као скупоцен предмет.“

И префектура затвори телефон.

Пиплар беше као пијан... Никако му није ишло у главу овакво шегачење са званичним и то тако озбиљним послом, као што беше убиство у улици Берт. Но у том тренутку, уђе један деран, и остављајући вечерње новине на сто, рече:

„Изволите новине, господине члане!“

Махинално, погледа Хиацинт у новине и поскочи; ево шта је прочитао:

„Кишобран који је послужио да се изврши ужасно убиство у улици Берт, купљен је у радњи ‚Добар Краљ Пепен‘, која је недавно отворена на булевару Хисман. Тражите кишобране са дршком у облику пилеће главе, по цени од 5 франака 75 сантима, који су најбољи и најјачи, да се њима може и човек убити.“

Г. члан јекну и свали се у канабе.

„Та, то је била реклама! — узвикну болно. „Сада тек разумем, што ми се префектура подсмевала“.

Одмах оде у подрум Лабигаду, који у затвору размишљаше и унапред уживаше све сласти самоубиства гилотином.

„Диван сте ми ви комендијаш!“

„Ја!?“

„Да!... Убиство у улици Берт је само једна реклама трговине са кишобранима. Ево, читајте ово!“

И даде новине несретном Лабигаду... Овај није веровао очима.

„Онда, — рече кроз плач, — нећу бити гилотиниран?“

Хиацинт га погледа са чуђењем:

„Ви хоћете да будете гилотинирани?

„Да, јер сам ја најнесретнији човек на овој земљи.“

И он, јецајући, исприча члану своју несрећу.

Чувши причу овог јадника, и сам се добри члан расплака. Најзад, када Лабигад доврши, он рече меким гласом:

„Слушајте, младићу! Ако хоћете, ја ћу вас узети к себи. Мени је потребан секретар, јер ми моје аржантиске шпаргле одузимају много времена. Имаћете да једете, да пијете, и још усто даваћу вам по који грош за џепарац... Пристајете ли?“

Жером Лабигад не имађаше довољно речи да се заблагодари добром члану... Он остаде са Г. Хиацинтем, и постадоше најбољи пријатељи.

И по кат-кад члан, гледајући свога пријатеља, говораше пола у шали:

„Е, сад реци, да је овај младић био у стању да убије једну пиљарицу из улице Берт?“

Превео Ар. Ст.

Живот је болест, цео овај свет болница, а смрт је лекар.

*

Слобода је као уређена башта: морате ићи само одређеним стазама.

*

Одузми човеку све сујете и он је постао права животиња.

*

Најбоља је она влада, која учи своје држављане, да сами собом управљају.

*

Са првим даном брака почиње за честиту жену невиност вишег степена него код девичанства.

*

Таленат види решења, гениje задатке.

Прикупља —Б.—

Ариго дел Феранте, син пропалог племића — оптичара из предграђа — даровит је младић, али своје добре способности и лепоту употреби као средства да уђе у највише племићске кругове у Италији. Помоћу љубавних веза са разним женама од утицаја, играчицама, певачицама и т. зв. отменим дамама, он је на путу да постигне свој жалосни циљ. Пошто је раскинуо са певачицом Татјаном Руском, која га је новчано помагала, облеће око богате удовице Кларе Михелис. Због Татјане би изазван на двобој са својим последником код ње бароном Пиаћи. Тај двобој га још више изнесе на површину и он потпуно заплива у живот високе аристократије. Његова најмлађа сестра, лепа Лорета која такође има бујну крв и велике жеље моли га да јој помогне да започне други живот.

Она која се не сме волети.

Роман од Гвида да Верона.

(4)

— После, после,... и предложио ми је да идемо у неки стан или хотел да би били боље скривени. Одрекла сам. Онда је захтевао да се возимо ван вароши у аутомобилу, овде, онде,... силазили смо и у по који мањи хотел да попијемо штогод, он ме је кушао на све начине, али сам га одбијала. Моја заслуга можда и није велика, јер он ми се у ствари не допада. То јест с једне стране ме привлачи, јер је лепо одевен, елегантан, није ружан, и мора да је веома богат... Али с друге стране не говори ми ништа! Не иде!...

— Па ипак у тим излетима, у тим шетњама?

— Ох, Боже мој, знаш и сам, покушавао је... Понекада сам морала да му претим да ћу викати.

— И онда би те пустио?

— Одмах!

— Озбиљно?

— Ех, до ђавола, па ја бих ти казала! Или се човек исповеда сасвим или ћути, зар не?

— Па како се свршило?

— Није се свршило. То је још свежа ствар. Гривну ми је дао пре петнаест дана. И урезао је онај запис, да ме увери у своје добре намере. Једном речи значи: »Нема ничег рђавог!«... Зар не?

Ариго отпоче да се смеје и помилова сестру нежно по лицу.

— Али, — рече она, — ти изговараш „hônnu“ а он чини ми се каже: „hônnu“.

— Акценат је на »и«. Буди уверена.

— Ти зацело знаш, јер добро говориш француски. Уосталом, то је разумљиво, имао си љубазницу Францускињу: Гле, ено је!...

Показивала је две велике фотографије Руске, једну на столу а другу обешену на зиду.

— Не, Лорета, то је Рускиња.

— А куда је отишла?

— Отпутовала је већ одавна... Него, настави!...

— Дакле, рекла сам ти да је и поред записа имао не сасвим мирне идеје. И једног лепог дана, т. ј. пре неколико дана, видећи да неће успети да дође до свог циља, учинио ми је један предлог... Рекао ми је,... једном речју, рекао ми је, да је до лудила заљубљен у мене, да не може више подносити мучење које му ја прозузрокујем, јер ће се разболети, и најзад ако се решим, ако будем добра према њему, могу увек тражити од њега шта хоћу, он ће ми то увек учинити.

— А ти?

— Ја сам рекла: »Не!«. Јасно сам му рекла »Не!« Али, морам признати, и сама сам сумњала у своје речи. Одрекла му, јер знам да има времена да променим своје мишљење у случају... Видиш, с тобом отворено говорим: кад бих могла одједном променити живот, онда бих пристала, али откуда знам шта ће се после догодити? Корак је опасан и може се учинити свега једном... Видела сам ја многе...

Он уздахну дубоко.

— Браво, Лорета, ти си поштена девојка! Браво!

И посматраше је с дивљењем, као у буниlу, слушајући је како говори. Затим га одједном обузе братска љубав, подиже се на лакат, пољуби је у уста, која су се смешила.

— Не, разумећеш... — продужи сестра — немам баш велике заслуге. Да ми се допао, да сам се заљубила, хајде-де! Морам ти признати, да бих сутра за неког који би био по моме укусу, можда, можда била способна да учиним глупост... Али за њега не!

— Најзад, — прекиде је Ариго, — може ли се дознати ко је?

— Не, то ти нећу рећи! Непријатно ми је...

— Глупости! Чега се бојиш? Да не кажем? Ја? Јеси ли луда?...

— Добро, онда ћу ти рећи, али ми се закуни да нећеш никад отворити уста, никад, ни пред једном живом душом!

— Разуме се.

— Не, дај ми часну реч...

— Часна реч...

— Добро... то је гроф... Рафаило Ђулијани... — рече Лорета с помпом, гордећи се.

— Ех,... Ђулијани!? — узвикну Ариго, скочивши. — Дакле стари Рафа...

— Да, управо Рафа! И ја га тако зовем. Видиш да га познајеш.

— До ђавола, и како га познајем! Виђам га сваког дана. Он је из мог клуба, из ложе, налазим га свуда!... Али, знаш Лорста, ти ме са малом несмотреношћу можеш упропастити...

— Шта кажеш?

— Упропастити, упропастити!... Ако дозна да си ми сестра, ја сам изгубљен... Ето, Лора, шта си учинила! Помисли мало!...

И отпоче да јој објашњава разлоге до ситница.

— Али,... неће дознати! Никад он неће дознати! Обећавам ти! — рече она, пошто га је саслушала. — Не зна моје име, не зна где станујем, шта радим, ко сам... Колико мука да га скренем с правог пута! Разумећеш, ни ја нисам желела да дозна да смо дућанџије. Видиш, има већ више од два месеца, како то траје, и ти ниси ништа знао. Значи да и не сумња...

— Какво си му име рекла?

— Неко случајно: Монталди.

Он заста размишљавајући трепутак и додаде:

— Богат је човек, силно богат и слободан. Оца нема. Свега су два брата.

Дозволи да му сенка опет обузме скривене мисли, затим понови скоро механички:

— Богат и слободан...

— Шта хоћеш тиме да кажеш? — рече сестра.

— Шта хоћу да кажем?... Не знам!... Мислим...

Наста кратка пауза за време које се погледаше.

— Ако Рафа... — рече она оклевајући.

— Ако Рафа... — понови он да би јој помогао.

— Ако је одиста заљубљен у мене, можда би се...

— ... оженио с тобом? Ко зна? Да би се успело у животу, треба увек са убеђењем веровати у могућност најапсурднијих нада. Али...

Она се смејала, црвена у лицу од задовољства, које јој причињаваху те речи.

— Ја управо на то и рачунам... — одговори она хладно.

— А-а-х?

— Чудиш се?

— Па... мало...

— Хоћеш да моралишеш? Ти? Баш ти?... С твојим животом?...

Она је уносила у своје речи дивну иронију, а њене очи су га злобно гледале, трепћући сјајним трепавицама.

Међу њима је била мекост постеље, широке и топле, међ њима је лебдела, као мутни дим, двосмисленост речи које су изговарали.

— Не као моралиста. О моралу нема ни говора. Ну, то је ствар која се само тебе тиче. Али, пошто морамо отворено говорити, ја ти обраћам пажњу на то, да нећу дозволити да постанеш љубазницом Ђулијанија.

— Ах?... А зашто?...

— Још ме питаш?... Ја сам пре свега твој брат...

— Па онда?

— Па онда не верујем да ти то иде у рачун...

— Ох, браво! Сад већ боље расуђујеш...

— Не верујем да ти то иде у рачун ни на какав начин, али нарочито не затворених очију...

Она поста мала, лукава, умиљата, као најпрепреденија жена, и потнута мало над њим, скоро га очара својим примамљивим осмејком.

— Помози ми, Риго!... — рече.

— Ја?...

— Да, ти? Баш ти, Риго! Остави па страну предрасуде старијег брата... Између мене и тебе треба да постоји уговор. Ја познајем твој живот, више но што ти мислиш... Ти пак не знаш ништа о моме, али... ја личим на тебе! Хтела би, да одем, као ти, далеко... најдаље што буде могуће; којим путем?... Не мари!... Погледај ме. Да ли сам рођена да будем у дућану? А немам ни воље за то, знаш!... Ти и сам можеш разумети, како то немам воље...

— Све то што ми говориш, мало је чудновато... — одговори он узнемирено.

— Чудновато? Можда. Не знам. Ну, било чудновато или не, истинито је. Зашто не помислиш да се можда и мени, као и теби, осмејкује лепши живот?... Можда се Рафа неће мноме оженити, али би могао, на други начин, да ми створи све оно што ми се допада...

— Тај други начин значио би, да се... продаш!... прекиде је он.

— Риго!... — рече она певушећи. Али та је реч садржавала бескрајан подсмех, изгледало је да га пита, »А ти...?«

Он је разумео сестрину иронију, па ипак креташе главом.

— Не могу, не смем да слушам!... — узвикну строго и болно у исти мах. — Уосталом, ако ти хоћеш да учиниш тако, чини, али не причај ми!...

— Можда ћу на сваки начин то учинити, само ћу рђаво учинити... Међутим, ако ми ти помогнеш, Риго, ако ме саветујеш, ако ме водиш са искуством које имаш, осећаћу се сигурна... И нико не би ништа знао. То би био неки уговор између мене и тебе... између нас самих... Јер, видиш, ја осећам према теби неку симпатију, поверење... не сестре, већ... још јаче! Долазећи овамо, дрхтала сам мало, јер сам знала да ћу ти о свему овоме говорити... Сада, кад сам овде, чини ми се да се не зовеш Риго и да ти ниси...

Говорила је речи полако, са скоро двосмисленим тоном, са целом душом на уснама, са жељом да је схвати...

— Рафо ми се не допада! — узвикну изненада, као да је осећала потребу да му то потврди. — Не допада ми се, али може бити од велике вредности за мене, за нас... Зар не?

— Да... — лане он, не мислећи.

— Стога га и чувам...

На њеном девојачком лицу блистала је јасна перверзност. Она прекиде дуго ћутање овим речима:

— Виђала сам те тако ретко, а мислила сам сваког дана на тебе... Кад су те у кући осуђивали, ја сам те увек бранила... Кад си долазио, била сам... задовољна.

Он уздрхта као у грозници.

— Па добро, шта хоћеш?...

— Ништа, само да ми помогнеш... Саветуј ме: слушаћу те!

— Озбиљно?

— Да, да, да! — узвикну експанзивно, стежући га за руку.

— Зашто то хоћеш?

Она подрвене мало, и оклевајући одговори:

— Тако... хоћу да будем твоја пријатељица!...

— Али ако те ја и нехотице саветујем на зло?...

— Не мари!... Уосталом, то неће бити!

Он се насмеја. Његов смех је био горак.

— Јеси ли у то убеђена?

— Ох, да!

Застор на лампи расипао је по соби ружичасту полусенку, и због затворених прозора, због оног кревета и због оних речи обоје осећаху неку неподношљиву топлину.

— Онда... — рече он тихим гласом — ... ја ћу прво покушати да се ожени с тобом... Али, зато има само једно средство, иако смело и опасно за мене, дозволити му да дозна да си моја сестра, али да му ти то не кажеш. Нека нас виђа заједно, на пример...

Она не размишљаше ни тренутка. Овај предлог изгледао јој диван.

— Добро, Риго! — узвикну, пљескајући рукама од радости.

— Реци ми, јеси ли уверена да Рафа не зна ко си?

— Више но уверена. Знам још нешто: да ће поверовати све што хоћу.

— Збиља, сад ми пада на ум, чуо сам већ да говоре о овој његовој новој страсти, али никад нисам ни у сну помислио да си то ти.

Насмејаше се обоје, а он узвикну:

— Сиромах Рафа!... Али где си постала толико »жена«? — запита Ариго.

— Ба!... Имам много пријатељица. Виђам их са њиховим љубавницима. Учим. Па онда, не знам... можда и по природи!

— Дакле, — рече он одједном, — све ћемо нас двоје удесити: оно што се мора говорити, и оно што се мора крити, оно што се мора чинити, а и оно што се мора изоставити. Међутим, једног вечера можемо поћи заједно у позориште...

— Да?... — запита она са дрхтањем у гласу од узбуђења. — Требало би ипак да имам неку лепу хаљину. Али овако... Немам је.

— Иди код неке добре кројачице и поручи! Нека пошаље овамо, јер код куће не вреди.

Ана Лаура није знала шта да одговори.

— Нека буду лепа! — продужи Ариго. — И не обраћај пажњу на цену, о томе ћу ја мислити. Шта више, поћи ћу с тобом, да их изаберемо. И ја се у томе помало разумем. Оне вечери, кад будемо ишли у позориште, изаћи ћеш од куће као обично, овде ћеш се пресвући. Има свега: чешљева, пудра, гвожђа за коврџење косе, укосница,... а оно чега нема купиће се!

— Мили!... — узвикну она радосно, грлећи га. — Колико ме волиш!

Он се претвараше да је не слуша. Узе тон заштитника, као да има пред собом малу девојчицу.

— Потребне су и друге ципелице. Твоје су лепе, али нису за увече.

— Ех, знам!...

— Поручи их!

— Добро. Допадају ми се од коже која има боју између љубичастог и златног, врло фине... Видела сам их у једном излогу. Допадају ли се и теби?

Клатила је ногом, говорећи.

— Допадају, зацело!

— А чарапе? Допадају ли ти се моје чарапе? Погледај...

И ту, како су седели скоро загрљени, она испружи ногу до ивице кревета и подиже полако сукњу више нервозних колена. Чарапе су биле прозирне, од финог конца, са стрелицом која је истицала округлину листа. Он хтеде да помилује оно колено, преко танке чарапе, но белини која се провидела, оно колено, које се сувише помаљало испод краја свиле. Али се бојажљиво уздржа и у оној тишини која је владала, удаљи се полако од ње, одгурнувши је нежно.

— Допадају ли ти се? — запита она опет, са осмејком, који га је узнемиривао.

— Да... Али, иди Лора! Већ је доцкан.

— Колико је сати?

Њен глас је био као жубор слабог млаза воде.

— Не знам колико је сати... Доцкан је.

— Да дођем сутра?

— Да...

Он оста дуго, нетремице гледајући у врата, куда је изашла сестра...

IV.

Вратила се сутрадан: свежа, насмејана, мирисна као ново пролеће које украшава прозоре цвећем.

Филип, у предсобљу, поче да се понаша интимно.

— Добар дан, госпођице! Извините за јучерашњу сумњу, али нисам знао...

— Ох, не мари! Сад знате?... Добро!

— Господин Ариго ми никад није говорио о вама.

— Где је Ариго?

— Облачи се. Купао се. Идем да му јавим.

— Не мари. Идем ја...

Са својим лаганим кораком без шума брзо пође соби свога брата, куцну двапут на врата прстом.

— Могу ли ући?... Ја сам... Лорета...

— Ах, ти си!... Ходи ако хоћеш!

— Како си леп у огртачу! — узвикну она, чим је ушла. — Ја ли ово време за купање? Сад су три сата поподне, помисли!

— Јутрос сам се доцкан пробудио и нисам имао времена! — рече Ариго. — Ну, како је?

— Није рђаво. Сад сам баш видела Рафу.

— Е?...

— Јуче сам имала састанак у четири. Нисам отишла, јер сам била овде. И јутрос на пошти, одмах очајно писмо. Нисам могла избећи, а да га данас не видим. Али сам се брзо ослободила, а сад, ето ме овде...

Ариго је седео поред прозора, према огледалу, и са многим маказицама, гвожђем, дрвенаријом и помадама чистио нокте који су мало по мало постајали све сјајнији. Имао је још рашчупану косу од купања и пушио као обично.

— Шта употребљаваш за нокте? — упита сестра.

— Једну француску помаду. Врло је добра.

— Је ли скупа?

— Пет динара теглица.

— Тх, није рђаво!

Приближи се столу и, издижући се мало над раменом свога брата, погледа се у огледало. Тога дана није имала вео. Њена кожа бина је свежа и ружичаста; усне су блистале и осмејкивале се, и кад су биле затворене. Лора са задовољством примети:

— Добро ми стоји овај шешир, зар не?

Био је од сламе. Тамно плаве сламе. Сјајан. Са поврнутим ободом и високом главицом. Имао је украс од ружичастих ружа са широким чвором од тила. Њене косе испуњаваху сву празнину под ободом у лепом нереду плавих коврџица. Ариго је погледа у огледалу подижући наглу очи од брижљивог рада којим је био заузет.

— Да, Лора, врло добро ти стоји! — рече. — То јест, ти изгледаш дивно са тим шеширом.

— Али, како је данас све скупо! Шешир сасвим скроман, као овај, шездесет динара! Пропаст!

Брат се осмехну.

— Ех, да! Теби то изгледа ништа, јер си навикао на неке госпође које троше на шешир по више стотина динара. Али ја, видиш, чиним чуда...

— Ја баш никако не разумем како ти уопште успеваш, да се тако лепо облачиш са новцем који ти дају у кући?

— Како успевам?... Шта радим! Немој мислити да ми је лако! Имам велики дуг код кројачице, дуг код модискиње, још један код обућара и шијем рубље у пола цене у једном дућану, где ми је газдарица пријатељица.

— Али како ти дају на вересију?

— Кад могу, дајем им поштогод унапред. Па онда, све су то лукави људи: погледали су ме у лице и схватили, да ћу пре или после... платити!

— Ах, видиш! — рече он зачуђено и иронично.

— Па онда, на пример, по неку блузу сашијем сама. По неки шешир обнављам из године у годину. Поправљам га са неколико динара. Сукње понекад обојим... Једном речи: ту треба цела вештина, коју ти не разумеш.

Ариго није престајао да трља нокте, а све време му је на уснама лебдео бескрајан осмејак.

— А кад бих ти ја платио те дугове, да ли би била задовољна, Лорета?

— Не, Риго, нећу да ти трошиш за мене. Ти си добар, али ја нећу. Уосталом, не брини. Има времена. И ако неко мора да спусти руку у џеп, више волим да то буде Рафа!

Говорећи то, она се поче смејати.

— Дакле опет о томе?!...

Она је стајала пред огледалом и руком је поправљала коврџице.

— Ветар ме је рашчупао, дај ми четку, Риго!

Он јој пружи четку од слонове кости: широку и пљоснату.

— Ох! Гле... пуна је косе!... Женске косе! Е, баш си лола!... Гле!

И она извуче из зубаца четке дугу, црну, сјајну длаку и положи је на ормар.

— Она будала Филип увек заборави да ми очисти четке! — рече Ариго.

— Дај ми чешаљ, очистићу је ја...

— Ти?...

— Зашто не, шта мари?

Седе близу њега на столицу и отпоче чистити четку.

— Ала опада коса тој доброј жени! — узвикну смејући се и настави: — Баш је мека! Која је то? Је ли увек иста?

— Иста! — повери он уз слаби уздах.

— Удовица?

— Да.

— Где држиш њене фотографије?

— Скривено је све, јер она тако хоће.

— Риоти је често говорио с оцем о њој,... али ја сам јој заборавила име...

— Клара...

— И ти је волиш?

— Зашто ме питаш?

— Тако... Хоћу да знам, да ли си заљубљен?

— Ох, заљубљен нисам! Волим је, јер је добра. Можда мало досадна, мало љубоморна.. али, уосталом, зар те то интересује?

— Разуме се. Мораш знати, да сам врло радознала... бар за неке ствари... Реци ми, дакле, реци, јеси ли био заљубљен?

— Да... Једном... Не баш заљубљен... али скоро! Ну, сад је и то прошло.

— Зашто је онда не оставиш?

— Браво!... Ти мислиш кад се почне с једном госпођом, да је тако лако ослободити се ње? Па онда, има понекад и таквих разлога, које ти не можеш разумети...

— Вараш се, Риго!... Ја све разумем...

— И више но што треба, можда... Али, уосталом, то је ствар која већ одавна траје, и та ме жена воли као што ретко која љубазница уме волети. Понекад је мучим, јер — на крају крајева — ја сам рђав тип!

Он рече те речи строго, али она се напне смејати:

— Ево.... четка је чиста!

Он устаде, узе другу цигарету и запали је.

— А сад, молим те, — рече, — гледај за тренутак кроз прозор, јер ја се морам обући...

— Можеш слободно, ја ћу дотле глачати нокте...

И повукавши се у удубљење прозора, скупивши своје вретенасте прстиће, отпоче пажљиво гладити ситне нокте.

— Реци, Риго, — рече она, — јеси ли мислио о Рафи?

Он је стајао погнут код кревета, закопчавајући подвезе.

— Да, Лора, мислио сам... и много. Саставио сам мали роман, који ћеш му испричати кад нас буде видео заједно. Ово ће бити велико изненађење за њега, и најзад... можда ће се уплашити...

— Уображавам!

— Објаснићеш му, да сам ја ван куће... због неких старих неспоразумака с оцем, који је... оригиналан човек, али... тврдица,... особењак, који би желео, да његова лепа живе далеко од класе којој припадају... И рећи ћеш му: »Али сад, кад знате ко сам у ствари, не смем више да вас познајем, иако ми је то врло жао...« Покажи да се бојиш мене много. Учини тако, да се и он мене боји. Осуђуј себе што си била девојка сувише еманципованих идеја, која је,... можда због лакомислености, а можда и због слабости,... дозволила да је дотле доведе. Али реци му одлучно, да не намераваш учинити ни корака даље!... Сентименталан је!... Потребно је, да изводиш комедију љубави... Будала је. Навикнут да успева... Треба да му изгледаш потребна љубазница, али и недостижна!... Треба да постанеш за њега оно, што друга не може бити... Разумеш ли ме? Даћеш му на знање, завијено, да је пут до твога кревета сасвим други... Све ово... можда неће успети, али вреди покушати. Понајвише осигурај његово ћутање и добро се сакри, кад му будеш морала говорити!... Да те, за бога, нико не види!...

Био се скоро обукао и говорио јој сасвим близу, нагнут над њом, гледајући је. Девојка оста за неколико тренутака ћутећи, скупљена и скоро наслоњена на брата који је говорио: Затим рече:

— Не верујем, да ће се икад оженити мноме... Узалудно је имати тако апсурдну обману...

— Зашто, Лора?... Ти не познајеш људе! Понекад доводи раздражење до највеће лудости. Рекла си ми, да је изгубио главу, да би могла добити од њега све...

— Да, али морам признати да нисам мислила на брак...

— Па на шта си онда мислила?... То значи да си ти решена чак... и...

Она се нервозно покрену.

— Ба!... Чуј,... »пре или после!«...

— Штета! — узвикну он с дубоком искреношћу гледајући сестру погледом, који је скоро био жељан за њом...

— Шта кажеш, Риго?...

— Кажем, да је штета... велика штета, иако на крају крајева у томе нема бољег судије од тебе...

Он је имао у гласу горку срџбу, скоро потпуну мржњу. Његов израз лица мало се изменио.

— Кажеш да је штета... — рече она после малог размишљања, — али помисли: какву будућност имам ја пред собом, на коју би се могла поштено ослонити? Оставимо на страну брак, о коме говориш, а у кога ја не верујем,... ко ће ме други узети?... Неки господин од кога би могла очекивати живот какав ја желим, зацело не! Па онда, ко? Неки трговчић? ... Неки дрогерист, као онај за кога се удала Луиза?... Е, којешта!... Зар сам ја створена да продајем цимет и шећерни хлеб?... Богами не! То за мене нису људи, и пре но што бих морала проводити такав живот, узела бих под руку првог који би дошао и отишла. Ја сам ти већ рекла да је мој укус као и твој. Ти ниси рођен да седиш у дућану, па ни ја. Волиш да се лепо облачиш, да имаш леп стан,

да трошиш, да идеш у позориште, да посећујеш отмене личности, једном речи да живиш... а све то волим и ја! Ти си успео и ја сам готова да успем како будем могла.

Говорећи то била му се приближила и помагала му фамилијарно, да закопча упртаче, као да међу њима није било ничега, чега би се могли стидети. Били су пред ормаром и видели себе у оквиру собе.

— Можда имаш право, — рече Ариго, пошто је мало размислио. — Ја сам мишљења да сваки у животу мора тражити своју најбољу срећу. Нарочито ја не бих могао да ти то не дозволим, ја који сам ти зато дао пример. Али разуме се, као твој брат морао бих другачије говорити.

— Ох, Боже мој!... ти си тако мало брат! — узвикну она природно. У нашој кући нисн никад био, а била сам девојчица кад си од нас отишао... Чуј, можда је глупо што говорим, али кад долазим к теби, зацело не мислим да идем к брату...

Оклеваше још мало па рече: — Чини ми се... скоро, као да идем у посету свом... љубавнику...

Кад је изговорила ту реченицу, мало дрску, поцрвене и погледа у очи брату, стидећи се са своје забуне.

— Ах, да?... то ти се чини?... — промрмља он, окрећући лице, као да је заузет другим стварима.

Осташе тако неколико минута, ћутећи, затим он прекиде, рекавши јој:

— Добро, настави!...

Изгледало је да је изгубила везу разговора, и оклеваше у речима:

— Дакле,... — рече, — ако нема изгледа да ћу се удати, зашто бих чувала поштење?

Он слегну раменима грубо и рече:

— Не волим кад тако говориш! — његово лице поста скоро строго и он додаде: — Понекад се треба сачувати поштеном и за саму себе...

— Ех.... ла... ла... Бајке! За саму себе? Дивна заслуга! Диван рачун! Па мора бити и страшно... досадно! Морам ти рећи, да је била срећа што ми се Рафа, као човек, сасвим није свидео... Иначе, до сада...

Брат се отпоче смејати.

— Браво, ти си бар искрена! Причаш хлеб хлебу и...

— Требало би још то, да се претварам пред тобом! Ти си једини који ме може разумети и скоро... скоро ме то забавља, да ти право кажем...

— Дакле, изгледа ти да мора бити досадно? — понови он смејући се једнако.

— Зацело! јер видиш, девојке уопште не говоре о тим стварима... Али ми смо — на крају крајева — створене баш као и ви, и понекад...

Није хтела даље да објашњава. Забаци главицу наглим и нервозним покретом, како је то често радила. Али та јој се мисао враћала и вртела по глави. Тада отпоче да се смеје и узвикну:

— Реци, Риго... ти си ми диван тип!

— Ја?... Зашто?...

— Гледаш ме тако зачуђено!

— Мислио сам на оно што си рекла.

— Ето рекла сам, да пре или после, било то добро или зло, свршила бих тако. Боље дакле да се тиме користим и добијем оно што ми се допада. И ти, на крају крајева, — колико ја знам — мора бити да си учинио то исто!...

И да би угушила свој дрски смех сакри лице на раме брата, који је сада тражио неки прсник у орману.

— Шта ти знаш!... Шта ти знаш!...

— Ех, којешта! И да нисам сама разумела био је ту Павле и Риоти, који су о томе говорили свако вече. Али како диван мирис имаш!... Дај ми једну кап на марамицу!

Он узе бочицу, затвори грлић малом марамицом и два пут је окрену.

— И овде... — рече сестра, показујући на груди, на фини батист, кроз који се провидео њен врат. Из раскопчане блузе процветавале су њене обле груди, као што се из кадифастог пупољка развија ружа у месецу мају.

— Овде!... — рече — ... још!

Он преокрену бочицу на длану руке и са нежним миловањем намириса јој грло.

— Допада ли ти се?

— Диван је мирис, како се зове?

— Шеваље д'Орсеј. Хоћеш?

— А ти?

— Узећу други...

— Хвала!

Њене су ноздрве, мирпшући, имале дрхтај мртвих крилашца, сјајних као златне плочице које падају лети по ваздуху кад ветар дуне...

V.

Једно вече, кад је кројачица свршила хаљину, Ариго оде по Лорету, да је води у позориште.

— Ти је много мазиш! — рече отац Аригу, кад је дознао за циљ посете. И вртео је својом седом главом са покорним опраштањем.

— Којешта!... Немој бити сувише строг! — рече Ариго. — Лорета воли да се мало проје, и појмљиво је: то су њене године!

Лорета је била већ готова, усправна на прагу, и дрхтала је.

— Ово дете већ има чудне појмове, који јој лете по глави! — рече отац својим благим гласом.

Наиђе Риоти, баш у том тренутку. Иако је у затегнутим односима са Аригом, после грубог отказа кога је добио, није умео да обуздa свој проклети језик.

(Наставак у идућем броју.)

Ларт, приватни секретар спекуланта Голибиа, доживљује чудне ствари: у огледалу његове собе појављује се лик једне жене, добија неке тајанствене цедуље и кад је носио неке вредносне хартије прати га детектив Ле Ноар. Те хартије исте ноћи украду из врло сигурне касе и, због задоцњења Голибиевог телеграма, лопов успе да их у Паризу уновчи. Тога вечера Ларт види у једном ресторану ону тајанствену жену у пратњи Голибиевог суседа барона Ромера и једног човека који запањујући личи на њега. Он отпутује у Париз и заједно са Ле Ноаром и заступником његовог шефа оде у општину, где су папири уновчени. Дежурни чиновник тврди да је Ларт тај који је донео и уплатио те хартије.

Жена у огледалу.

Роман из енглеског живота од Г. В. Еплтона.

(6)

— Онога човека који је донео оне хартије?

— Па дабоме!

— Па где је, до ђавола?

— Та ево га! — одговори чиновник смејући се и показа кажипрстом право на мене.

XV.

Кад се Ле Ноар повратио од чуђења, удари у смех и енергично затресе главом. Онда погледа у мене. Ја сам стајао укочено, нем од огорчености, не гледајући оног чиновника.

Ле Ноар поново проговори:

— Ви се варате! — рече тада.

— Ја сам потпуно уверен у оно што говорим! — рече чиновник одлучно.

— Потпуно немогуће!... јер ја сам са тим истим човеком у истом возу јуче допутовао из... Лондона.

— Било како било, али ипак је он онај човек који је предао хартије. Ја могу да се закунем на то. Ја сам потпуно решен да га на своју личну одговорност дам ухватити.

Бил, који је разумео да се збива нешто изванредно, затражи објашњење.

— Овај јогунасти чиновник, — објасни му Ле Ноар, — тврди упорно да је наш пријатељ Ларт предао оне хартије и примио паре за њих.

— Луда ствар! — примети Бил.

— Свакако! Просто смешно! Кад би се тако што и дало замислити, не може он да буде на два места у исто време...

— Двојник!... — промумла Бил.

— Жавот... — примети Ле Ноар — и, разуме се, мора се претпоставити да је он та птица. Ја чак сигурно мислим да је он уплетен, па ипак, он је тек јуче ујутру напустио Лондон. Господин Ларт га је вече пре тога видео у Савој-Хотелу, а и ја сам утврдио да је ту становао неколико дана. Преко таквих чињеница човек не може олако да пређе. Он има свакако један добар алиби. Јасно је као дан да он није тај који је уручио папире. Али, ко је то онда, до врага, био? То је једна ужасна сплетка, драги мој!

Виньо је међутим стајао са отвореним устима и гледао час једног, час опет другог детектива. Од целог разговора ниje ништа разумео, само је видео да су мене означили као кривца. Тада се Ле Ноар оштрим тоном обрати њему.

— Господин Ларт вам је јутрос донео једно писмо од господина Голиби. Шта је стајало у том писму?

— Пребацивања, оптужбе, господине Ле Ноаре!... Претње и ништа друго. Једно жестоко писмо у коме ме чини одговорним за губитак.

— Ви сте, ја мислим, спремни да ми то писмо покажете?

Виньо слегну раменима.

— То не морате ни да ме питате, — одговори он. — Зашто да не? Са највећим задовољством.

Сад се опет умеша онај чиновник у разговор.

— Ви знате, господо, да моје време не припада мени. Ја сам вам дао сва објашњења која сам дати могао. Папири нису гласили ни на чије име — »плаћа се доносиоцу« — тако је стајало на њима, и овај господин их је уредно предао.

При том поново показа на мене.

— Новац је исплаћен у новчаницама од хиљаду франака и тиме су постали неважећи. Даље немам шта да вам кажем о овој ствари, и стојим вам свако доба на расположењу господине Ле Ноаре.

На тај начин нас је отпратио и није нам остајало ништа друго него да се поклонимо и изађемо. Били смо — бар тројица од нас — врло мало усхићени исходом ове посете.

Напољу се опростисмо од господина Виньоа и њему је то, изгледа ми, било право олакшање. Кад је он отишао рече Бил први:

— Ми нисмо много паметнији, него што смо били пре тога, господине Ло Ноаре.

— Ни малчице... — одврати овај. — Ја сад мислим, господине Ларте, да ви имате не једног него више двојника. Под извесним околностима, у једном процесу убиства например, могли бисте погрешком да одете на гилотину. Лепа ствар, шта?

— Мени се чини мало стешњавајућом! — приметих ја.

— Дакако! — рече он, смејући се. — Ја се свакако осећам сигурнији у овом тренутку у својој кожи него ви у вашој. Али умирите се, ми смо вам пријатељи!

Затим додаде, обративши се Билу:

— Ходите са мном до префектуре да поднесем шефу извештај.

Ја разумедох шта он хоће и рекох стога:

— Ну, господо, ја сад морам да вас напустим... Моју адресу знате?

Ле Ноар климну главом..

— Гранд Хотел?... Да, знам, господине Ларте.

Ми се опростисмо и растадосмо. Лутао сам читав сат без циља по булеварима, дубоко замишљен. Нисам дошао ни до каквог закључка. То и гаја на улици довели су ме у нервозно расположење и ја одлучих да то поподне проведем у мирној околини Париза. Једна вожња лађом — рекох себи — до Сен Клуда биће пријатно разоноћење. Стога се упутих најближим путем до реке и ускоро сам већ седео на једном малом пароброду, који ме је, поред дивних предела, носио моме циљу.

Био је сјајан дан. Ускоро се моје бриге потпуно разбише. И ја проведох врло пријатно то поподне у хладовитом дворском парку.

Вечерао сам у Сен Клуду и стигао још таман на време у Париз, да видим у Шатле-театру један декоративни комад.

Тек после поноћи вратих се у Гранд-Хотел. Тамо сам нашао два писма.

Прво, које сам отворио било је од Ричарда и гласило је:

»Драги Ларте,

Добио сам твоје писамце. Сазнао сам већ и од господина Голиби, кога сам срео у Скотленд Јарду, да те је послао у Париз и да је Гранд-Хотел твоје тамошње пребивалиште. Немам да ти јавим ништа ново, осим да осигуравајућа друштва показују и сувише људску слабост. Они заступају гледиште, да у вили Ребенхорст није било провале, већ да је неко из куће, који је могао да отвори касу, папире склонио. Они се чак усуђују да и твоје име помињу у вези са том ствари. Под другим околностима то би могло да буде врло непријатно за тебе, али овако не брини! Ја сам већ убедио полициске власти, да је једно такво сумњичење просто смешно. Надам се да ће француска полиција сигурно унети мало светлости у ову тајанствену ствар и да ће јој ускоро успети да ухвати кривца.

Са најлепшим поздравом

Твој,

Ричард.«

Друго писмо било је од господина Голиби и гласило је:

»Драги господине Ларте,

Ви ћете ме, као што се надам, о свему што се буде десило, одмах известити. Нарочито ме занима каква вам је нова објашњења дао господин Виљо, и како је примио моје писмо. Ја знам да сам био мало строг према њему, али мислим да је он такво понашање потпуно заслужио. Међутим, оно што је главно, а то и јесте циљ овога мога писма, то је, да ће један мој пријатељ, господин де Монпеље, да вас посети, ако то већ није и учинио. Будите тако добри и послушајте његове инструкције!

С поштовањем, Ваш

Голиби.«

Ја сам био таман прочитао ово писмо до краја, кад неко закуца на мојим вратима. Послужитељ уђе и предаде ми једну посетницу.

— Извините, господине, — рече он. — Ова карта је данас предана за вас. Овај господин ће вас посетити сутра у једанаест пре подне.

Бацих поглед на карту и прочитах:

Алфонс де Монпеље

11. Ри Монтескје, Париз.

Послужитељ се одмах удаљи.

Ја сам још непрестано гледао ону карту. Ри Монтескје?... Где сам ја само чуо већ за ту улицу?... Узалуд сам се патио, није ми никако падало на памет. Седох, дакле, да писаћи сто, да испуним Ричардову молбу. Ту сам му опширно испричао све моје доживљаје откако смо се растали, а затим сам написао још једно, истина, мало увијено писмо господину Голиби.

Кад сам најзад легао, нисам могао да склопим ока и поред тога што је већ било тако доцкан. Непрестано ме је мучила мисао где сам чуо за ту улицу Монтескје. Имао сам осећај да је то било у току ове ствари која ме је довела овамо. Али нисам никако могао да се сетим где и када. Најзад падох у неки дремеж, али одједном — као да ми нека мућа севну кроз главу — ја чух како неки глас крај мене изговара име те улице. Кад сам зачућено протро очи, приметио сам да сам сањао. Али онај глас ми је свеједнако звучао у ушима: био је то глас полициског инспектора Уолкера.

Са решењем, да господина Монпеље дочекам са довољно подозрења, најзад заспах умирен.

XVI.

Идућег дана у једанаест седео сам у читаоници и читао »Тајмс«, када приметих да један послужитељ иде према мени. За њим је ишао један елегантно одевени господин, чија елегантна спољашњост није свакако оправдавала моју сумњу од прошле ноћи. Али ја се ипак одлучих да се чувам.

После једног тренутка већ је стајао преда мном и поклонио се учтиво.

— Имам ли задовољство да говорим са господином Лартом? — упита он.

— Да, одвратих му ја. — А ви сте бесумње господин де Монпеље?

Ја га замолих да седне и извадих из џепа писмо господина Голиби.

— Жалим, — наставих ја, — што сам био одсутан, кад сте ме синоћ тражили. Надам се да вам тиме нисам направио никакву непријатност.

— О, не! — одговори он. — Ни најмање! Ја сам баш случајно пролазио овуда, и тако помислих да ћу вас можда наћи у хотелу.

После једне мале почивке додаде, смешећи се:

— Уосталом, ја и нисам очекивао да ћу вас наћи. Та ви сте први пут у Паризу, зар не?

— Да, — одвратим му ја. — А јуче поподне направио сам један диван излет низ Сену, до Сен Клуда — диван крај! — и тек доцкан сам се вратио кући, где сам нашао вашу карту и ово писмо господина Голиби.

Он се поклони. Ја продужих, бацивши поглед на писмо:

— Ви свакако знате да сам ја његов лични секретар?

— Дабоме!

— Добро. У овом писму ми саопштава, да ћете ми ви дати неке налоге, које треба да извршим.

Он климну главом.

— У том случају, господине Монпеље, стојим вам на расположењу. Какве су природе, ако смем питати, ти налози?

— Врло просте ствари... — изјави он. — Имам да свршим један посао за господина Голиби. Ако га завршим још вечерас, биће би потребно да ви још вечерас отпутујете, те однесете у Лондон неке документе од велике важности. После подне сте слободни, можете да то време употребите како вам је воља. Од седам пак бих вас замолио да будете овде у хотелу, и да будете сваког тренутка готови да отпутујете.

— Врло добро, господине, тачно у седам бићу овде и чекаћу вас.

— Добро, — рече он устајући. — Нећете морати чекати сувише дуго. Ваш воз одлази са станице Сен Лазар у девет.

— Сен Лазар! — понових ја изненађен.

— Да, — потврди он. — Вратићете се преко Дијепа. Станица је врло близу одавде и пут ће вам бити много пријатнији. А сад, до виђења, господине Ларте.

Он ми стеже руку и удаљи се.

Одох у предворје, седох у наслоњачу и запалих своју лулу.

Док сам разговарао са господином де Монпеље није ми долазила ни најмања сумња у његово поштење, а тек што ме је оставио, спопаде ме поново неко непријатно осећање, да код њега нешто није у реду. Свакако је томе доприносила највише околност, што је становао у улици Монтескје.

Поново сам покушавао да се сетим, шта ми је инспектор казивао о тој улици и којом приликом је споменуо... Питао ме је, да ли је не знам, а затим...? Не желим ли уствардити да нисам Жавот!... Дакле значи да су Жавот и та улица били у каквој тесној вези. Али о неком господину Монпеље?... Није ништа говорио...

Овај господин — наставих у своме размишљању — мора да је у ближим односима

„Забавник“ расписује **други конкурс** за своје сталне читаоце.

Сваки читалац који пошаље нарочито означене исечке из шест бројева „Забавника“, и уз то јави један који било број од 1—100.000, учествује у нашем другом конкурсу.

Почевши од XX. броја, па све до закључно XXV. броја, треба исецати означена места у листу. XXV. број „Забавника“ излази из штампе 23. јуна, и исечке са означеним бројем треба послати уредништву најдаље до 3. јула. 6. и 7. јула биће вучење I. класе новога кола Државне Класне Лутрије.

Онај читалац, чији се послати број тачно поклопи са бројем који добије главни згодитак на овом вучењу, добиће награду од 5000 (петхиљада) динара.

Ако ниједан читалац не би **тачно** погодио број главног згодитка у означеном вучењу, поделиће се три награде и то:

Прва награда у износу од 1000 (хиљаду) динара доделиће се ономе чији број буде најближи извученом броју главног згодитка.

Друга награда у износу од 500 (петстотина) динара доделиће се другоме по реду са бројем најближим извученом броју, а

трећа награда од 300 (тристотине) динара доделиће се трећем по реду.

Из овога броја треба исећи означени квадрат на 1., односно 2. страни „Забавника“ и сачувати га да би се крајем јуна са осталим исечцима и означеним бројем могао послати нашем уредништву у Београд.

са господином Голиби. То се видело по писму овог последњег сасвим сигурно, а и да се не посумња у то. Па ипак, — ако и ово није био само неки пуки случај — улица Монтескје доводила га је у везу са мојим двојником, као и са загонетним баропом Ромером и још загонетнијом Лисет. Шта се дало из тога закључити — претпоставивши, дакако, да то није само пука случајност? Јели добри мој стари шеф жртва какве опасне и на велико организоване лоповске дружине? И да ли сам баш ја судбином одређени да разбијем те лоповске планове? Та ме је мисао веома охрабрила. Протерала је чак и моје смушено расположење. Досада разбојници још нису слутили да ја знам за њихове махинације. У њиховим очима био сам ја један зелен дечко, с којим могу да учине шта хоће, један слепи и добродушни помоћник њихових злих намера. Зар не треба да одмах искористим ту прилику и одем Ле Ноару да му саопштим своје сумње?..

То је било свакако најбоље што сам могао учинити. После тог сазнања одмах скочих и пођох у полициску префектуру. Али кад сам био на пола пута, мало се освестих од свог тренутног одушевљења.

Моје се подозрење оснивало на једној веома несигурној чињеници. Ја се опет сетих на Ле Ноарове примедбе о моме неискуству. Неће ли он примити моје саопштење са смехом? Или, што је још непријатније, са једним сажаљивим смешком? Неће ли ме и он, као онда Ричард, сматрати за човека који види авети, и најучтивије ме замолити да њему оставим истрагу над злочином? И онда дође још једна мисао која ме је покренула да застанем на свом путу. Ја — у ствари — нисам имао никакво право, да својом иницијативом нешто учиним. На крају крајева ја нисам био ништа друго, до само један плаћени намештеник господина Голиби и нисам имао право да прекорачујем његове усмене и писмене налоге. Кад се вратим у Лондон, могу да му без околишења поверим своје страховање. Сутра ујутру и онако ћу бити опет у Сејнт Џонс Вуду.

Скоро сам се насмејао због своје пренагљености, која у мало што ме није навела на то, да учиним једну индискрецију због које бих сигурно постао само смешан. Стога се предомислих и почех да мислим на то како ћу пријатно провести то пополдне, које сам још имао на расположењу.

У том тренутку прође поред мене један трамвај који је возио у Версај. Ускочих у њега и попех се на кров. Није потрајало дуго и ја сам се питао зашто да се мешам у послове другог света, кад свет тако примамљиво изгледа, и само је потребно да пружим руку па већ учествујем у његовим радостима.

Пополдне је прошло и сувише брзо. Ја сам рано вечерао у Версају и кренуо возом натраг. Тачно у седам нашао сам се у читаоници мога хотела и чекао господина де Монпелје. Прође пола сата, па затим још пола. Постаде ми досадно. Кад је било осам и четврт уђе са терасе детектив Ле Ноар. Он баци поглед преко целе дворане. Затим ми одмах приђе.

— Тако! Ви овде? — рече и седе крај мене. — Нисам био сигуран да ли ћу вас наћи код куће.

— Да сте дошли један сат доцније не би ме више нашли. Добио сам писмо од господина Голиби и враћам се још вечерас натраг у Лондон.

— Шта кажете? — рече Ле Ноар зачуђено. — Има ли нешто важно?

— Ја мислим... свакако, — одвратим дипломатски.

Он набра обрве.

— Тако? — рече тад. — Но да, господа шефови не наводе увек разлоге... Има ли иначе шта ново за мене?

Оклевао сам. Пало ми је на памет да ми је господин Голиби наложио, да будем, колико-год ми је могуће, полицији на руци у сваком погледу. Ле Ноар примети моје оклевање. Кад сам међутим затресао одречно главом, он додаде:

— Но кад нема ништа, онда ћу вам рећи зашто сам дошао до вас. Ја бих вас наиме замолио, да ме, ако чујете код свога шефа једном ма шта о великој књегињи Алексини, одмах известите о том шта сте дознали.

Погледах га запрепашћено:

— О великој књегињи Алексини?... — повиках ја.

— О великој књегињи Алексини, да, — рече он озбиљно. — За сада не смем да вам кажем ништа више, али ми се у овоме тренутку занимамо за ту личност и, као што рекох...

— Дабоме, господине Ле Ноаре, — додадох ја одмах, премда нисам потпуно схватио шта он управо хоће са том својом молбом.

Погледах нестрпљиво на свој часовник. Господин де Монпелје требао је сваког минута да се појави. У девет је ишао мој воз. Ја скочих. Нисам хтео да се компромитујем.

— Већ је тако доцкан, — рекох тада. — А ја морам да спремим још свој пртљаг.

— Имате право, — примети Ле Ноар и устаде такође. — Ви знате моју адресу: полициска префектура. Ако се ма шта догоди у овој или другој ствари, одмах ме известите. Нећу сада да вас дуже задржавам.

Отпратих га до врата, која су водила у предворје и оданде преко терасе на булвар. Кад сам се обрнуо, видео сам да ми прилази господин де Монпелје, који је сигурно ушао на неки споредан улаз. Носио је једну црну торбу у руци, био је веома блед и изгледао изванредно узбуђен.

— Ја долазим доцкан! — рече он. — Ну, ко је онај господин с којим сте малопре разговарали?

— Господин Ле Ноар, чувени детектив — одговорих ја, правећи се безазлен. — Он ме је испитивао о оној провали код господина Голиби.

— Тако? А шта сте му казали?...

— Да не могу да му кажем ниједну појединост која би унела мало више светла у ону ствар. Откуд бих то и могао...

Његово лице се разведри, мада је, као што сам могао јасно да видим, био јако узбуђен.

— Разуме се, откуда би ви то могли... — одговори он. — Али ходите сад брзо! Немате много времена.

Он се пожури и изађе споредним излазом пре мене на Ри Скриб.

— Збиља непријатно што сам тако закаснио — рече он. — Али све је већ спремно за ваш одлазак. Ваш је рачун плаћен, кола вас очекују напољу, а и ваш пртљаг је већ у њима. Предајте га за Лондон — не заборавите то — и ево вам једна карта прве класе за вас до станице Викторија. А сада да пређемо на најважнију ствар.

Он ми предаде ону црну ручну торбу и настави:

— Ма шта будете радили, не испуштајте ту црну торбу из вида, све док је не предате господину Голиби. Разумете ли ме?

— Потпуно.

— Добро. А сад лаку ноћ и срећан пут!

Он ме брзо изгура на улицу Скриб где је већ чекао фијакер. Ускочих у њега и махнух још једном руком као поздрав. Кочијаш је очигледно већ знао куд треба да вози и ми полетесмо у правцу станице Сен Лазар. У највећој хитњи предадох свој пртљаг директно до Лондона, брзо нађох место у једном празном одељу прве класе и тачно у девет — један минут доцније но што сам стигао на станицу, воз лагано крене у ноћ.

У Вернону погледа један господин са ријом брадом у мој купе, али није ушао унутра. То се, зачудо, у Руану опет поновило. Ја не поклоних, међутим, тој околности никакву пажњу. Свакако је то био један путник који је тражио једног путног пријатеља, као што се то на путу чешће догађа.

Већ смо скоро стигли у Диеп. Ја спустих прозор, али га убрзо опет затворих, јер је напољу пљуштала киша. Било је врло мало изгледа да ћу моћи да пушим своју лулу на палуби, као што сам мислио. С времена на време сам се питао какви су то документи што их ја носим. Она црна торба чинила ми се и сувише тешка, а да у њој има само хартија. Али то ме се није ништа тицало, ако их само добро и исправно предам моме шефу. А то није био ни мало тежак задатак. Проводио сам време у читању. Сад опет узех једну књигу. Читао сам све док нису светиљке на станици синуле у мој одео. Воз смањи брзину. Ја погледах на сат. Било је тачно један. Били смо приспели у Диеп.

Лагано уђосмо у станицу. У пристаништу су се виделе светиљке параброда. Тада се одједном воз трже и стаде. Ја узех моју скупоцену торбу и пошто су степенице биле стрме, и клизаве од кише, морао сам да будем обазрив при силаску из вагона. Тек што сам стао на земљу, када осетих да ме неко нагло трже за руку, и пре него што ми је та несрећна интенција постала јасна, стајао сам већ празних руку.

Она ручна торба нестала је у киши и помрчини, и сам не бих знао да кажем како се све то догодило.

XVII.

Нисам могао ни да помислим да гоним некога по овој помрчини. Киша је пљуштала, а ја сам потпуно без свести стајао ту, покушавајући да се приберем. Путници који су се журили да се на параброду сакрију од кише гурали су ме и мували непрестано.

Одмах помислих да телеграфишем у Париз и да јавим за овај случај шефу станице. Брзо сам размислио, да ли имам довољно времена за то. Ускоро сам увидео да ћу можда да изгубим параброд, ако то учиним. Решивши да је важније да одем у Лондон, него да јавим моју несрећу код власти, које ће могуће мој извештај олако схватити и сигурно неће бити у стању да у овој ствари ма шта предузму. Не, најбоље ће још бити, да што пре нађем господина Голиби и да оставим њему даље кораке које треба предузети у овој ствари.

На кеју је била гужва и граја. Пиштање паре, лупа пртљага који се утоваривао чули су се у тој граји. Неко ми довикну сурово: »Пази!« — и најзад сам био на клизавој палуби и као пијан се скотрљах у кајиту.

Очајање за време ове вожње никад нећу заборавити. Шта да радим? Како могу да станем пред очи господину Голиби са празним рукама? Задатак који сам имао није могао бити простији. Моје саопштење просто ће изгледати детињасто, толико је наивно. Шта ће ми он рећи? Нисам смео на то ни да мислим. Кад сам заспао мучили су ме страшни снови, у којима су играли важну улогу барон Ромер, мој двојник Жавот, мали господин Виньо, господин де Монпелје, велика књегиња Алексина, која се била претворила у Лисет, ону тајанствену жену која се мени и Ричарду појавила и коју смо видели у Савој Хотелу.

Кад је најзад свануо дан, изађох уморан и утучен на палубу, али беле стене енглеске обале само су још повећавале моје очајање, јер што сам био ближи Сејнт Џонс Вуду, то сам осећао већи страх од предстојећег састанка са господином Голиби. Ускоро уђе параброд у пристаниште Њухевн и ту стаде. Ја

сам се држао позади и био сам последњи који је изашао на штек. Тек што сам стао на кеј, када осетих да неко положи своју руку на моје раме.

Ја се тргох као неко чија савест није чиста, окретох се и сусретох оштри поглед једног странца.

— Где је ваш пртљаг, — упита ме он?

— Ја сам га предао до станице Викторија, — одговорих ја зачуђен због тог питања. Затим додадох: — Ја мислим да ће се на царинарници прегледати... — И извадих признаницу из новчаника.

— Дајте ми то! — рече онај човек и трже ми признаницу такорећи из руке. — Хајдете са мном.

Сваком другом приликом не би пропустио да га добро изгрдим за такво безобразно понашање, али у том тренутку нисам имао ни трунке самопоуздања у себи, и тако пођох збуњено са њим на царинарницу. Осим тога сам одмах закључио да је тај човек неки детектив, јер се нико други не би усудио да се тако дрско понаша. Али овај закључак одузе ми и оно мало храбрости што сам је још имао. Господе Боже! сад ме чека опет неки нови испит! То је у том тренутку изгледало сасвим поуздано.

Онај човек је чекао док су донели цео пртљаг и поређали га по дугачким дрвеним сандуцима.

— Где је ваш? — упита он.

Ја показах свој ручни ковчег и извадих кључ из џепа.

— Отворите га! — нареди он.

Ја отворих, а он на то једном царинику даде знак:

— Претресите то, али добро! — рече он. Ја приметих да се она двојица нешто споразумевају очима.

После неколико тренутака прострли су моје ствари на сто.

Онај странац је изгледао зачуђен, шта више, запрепашћен.

— Је ли то сав ваш пртљаг? — упита ме он.

Ја сам се већ решио шта ћу на такво једно питање да одговорим. По неком инстинкту наслућивао сам да он баш можда ону торбу тражи, због које сам се толико бринуо.

— Дабоме, то је све...

— Хм, — рече он и почеша се иза увета, не знајући шта да ради. — Спакујте опет те ствари и хајдете са мном!

Ја све брзо спаковах, а он ме тад одведе шефу полициске станице.

— Уђите! — рече ми он, још непрестано заповедним тоном.

Ја уђох. Били смо сами у некој соби.

— Имате ли нешто против тога да вам претресем џепове? — упита ме сада.

Ја осетих како ми се крв сјурила у главу.

— Не, мада ми се ваше понашање чини мало необично! Смем ли вас упитати да ли сте ви детектив?

— Дабоме да сам. Ја сам мислио да сте то већ увидели досад.

— Дакако да јесам, само сам хтео да ми и ви то потврдите. Лепо! — — — Молим, тражите само...

Он је то чинио веома пажљиво.

Најзад ме опет погледа.

— Доста и сувише!... — рече он.

— И ја мислим, да је... — приметих ја разљућен. — Шта значи уопште ова комедија? За кога ме, до врага, уопште сматрате?

— За кога вас сматрам, није важно. — рече он мирно. — Ја сам само извршио своје налоге, који нису издани за јавност...

Пошто ме то није задовољавало, рекох му:

— Јесте ли можда већ чули за инспектора Била?

— Разуме се! — одговори он.

— А за париског детектива Ле Ноара?

— Питајте само даље! — узврати он.

— Добро. Ако још једном будете срели ту господу, будите тако љубазни и реците им, да су се смртно обрукали претресавши господина Ларта из Сејнт Џонс Вуда...

Та примедба није га ни мало извела из његовог мира.

— То нећу учинити! — одговори он хладно. — Ја увиђам, да сам ја учинио погрешку вршећи њихов налог. А сад, ако нећете да изгубите воз, пожурите се. За неколико секунда ће да крене.

Имао је право. Кад сам погледао кроз прозор на перон, видео сам возовођу са зеленом заставом у руци, на крају перона, спреман да дâ знак за полазак. Излетех из уреда и имао сам таман још толико времена да скочим у један вагон, пре но што је воз кренуо. Тако је залочео последњи део мога пута, који је био тако богат разноврсним догађајима.

Ако сведем у неколико речи све своје мисли које су ме обузимале док сам се возио кроз зелени Сисекс, ево шта сам мислио:

»Моја веза са господином Голиби почела је да добија за мене једну врло сумњиву вредност. Што пре се разрешим те везе, у толико боље по мене. Одједном сам увучен у читаву матицу разних тајни, које су све изгледале врло опасне. Најновија и најнеугоднија ствар био је тај претрес који је нада мном извршио један слуга закона. Врло лако сам објаснио ову понижавајућу околност: уплитали су ме све више и више у једну непријатну и пљувану авантуру, која је могла да упропасти целу моју будућност. Али како сам могао да се извучем из те афере? Ја ћу, дакако, да говорим са својим шефом, који ће свакако, уосталом с правом, бити веома љут због моје неспособности да извршим чак и један тако прост налог. Ја могу да му предложим да ме отпусти.

(Настаиак у идућем броју.)

Цвеће неверства.

Афричка легенда, испричао Хајота.

Далеко, врло далеко од морских обала, иза планина по којима никад није корачала нога белог човека, лежи лепа и срећна земља. Чак њен човек није познат белима.

Палме ове земље дају најјаче вино и најукуснији зејтин, на дну њених река има више злата него песка, и благословени плодови коле у изобиљу расту тамо упркос тврђењима белих, да овај плод захтева близину мора.

Управљач ове срећне земље беше некад владар Итоки (реч значи сунце). Он становаше у палати са четрдесет балкона и четрнаест дворишта. Око палате живљаху и рађаху за свог господара четрнаест хиљада робова, а у двориштима шетаху сто четрдесет његових жена, једна лепша од друге.

Итоки имађаше деведесет година, а неке од његових жена тек достизаху старост од петнаест, али упркос свега оне му показиваху најтоплију љубав. Када се он појави међу њима, не постоји у целом свету човек више милован од њега.

Ипак Итоки није имао срећну мину. Док младост улепшаваше његово лице, ретко се виђаше на њему туга, али у колико више стари, у толико га више похађају чудноватe мисли, које су га испуњавале горчином и очајањем.

Напуштајући собе својих жена, говораше он самом себи:

— Је ли могуће да ме оне тако жарко воле и поред моје седе косе и збрчканог лица? Има неколико међ њима које би могле бити моје праунуке, а оне су најдраже према мени. Имам их тако много и моје је срце довољно за све, али оне имају само мене. Да ли су њихова срца тако мала или је њихова врлина тако велика? Имам их тако много... а колике сам их већ имао! Чак се ни њихових имена више не сећам... Умрле су младе, дајући живот деци, или по вољи великих Духова. Али ове су ме могле срдачно волети, јер бејах млад и леп...

Ове мисли Итокина доказују, да нако му свака цивилизација беше непозната, ипак је добро појмио ствари, можда баш због тога што цивилизација још није помрачила његову мудрост.

Али ове мисли Итокија нису радовале. Он поче да губи сан и апетит. Када то брижни дворани приметише, позваше славног мудраца, који становаше усамљен у планинској пустињи и о коме се говораше да општи са Највећим Духом.

Итоки, који имађаше скривен карактер, оклеваше у почетку да повери мудрацу тајну својих брига, али кад помисли да мудрост скрозира све мисли, рече:

— Ја нити сам завидљив нити осветљив, али ја не волим да будем варан. Реци ми, старино, шта треба да мислим о љубави мојих жена? Да ли је она искрена, да ли је у њиховим срцима издајство?

— Силни владаре, рече мудрац, питајте ме о свему, само не о томе. Нема ниједног мудраца кога и најглупља жена не би могла преварити! Нешто сасвим поуздано може се сазнати само после њихове смрти. Шта више и то није могуће код свију. Али ја знам средство...

— Ах! — рече Итоки, — шта ће то користити? Та ја их нећу поново оживети да би их казнио.

— Без сумње! — сложи се мудрац. — Али по умрлим женама моћи ћете донети закључак о живима. Све су жене у верности и неверству, у љубави и радозналости, сличне једне другима.

Итоки не беше још убеђен.

— Не, не! — рече, тресући седу главу, — о мојим умрлим женама ја сам потпуно спокојан.

И он понови мудрацу оно што често сам себи говораше:

— Оне су ме волеле и биле ми верне, јер сам био млад и леп...

Мудрац се само насмеја.

— О, велики Итоки! — рече он, — лако је увидети да ви не познајете жене. Оне су вас можда варале баш са старим ружним људима... Хоћете ли да се уверите?

— Добро! — одговори Итоки после кратког размишљања. — Шта треба да радим?

Мудрац подиже очи к небу и поче да говори свечаним гласом:

— Двапут у години, пре великих киша и пре велике суше, са планина на којима седе Највиши Духови, долази изнад целог света велики ветар, звани Ветар Истине. Име је познато само мудрацима и праведнима који имају везе са Духовима, али се може познати овај ветар, јер не постоји готово ниједан човек коме он не боде очи. Под дувањем тог ветра за време пуног месеца, расте на гробовима умрлих чудноватo цвеће, које живи само једну ноћ. Чекајте још неколико дана и ветар ће долетети. Одмах чим почне да дува и кад се дигне ноћни месец, идите силни Итоки, иза града на брдашце окружено алојама, где се у сенци палми одмарају остаци ваших жена. Колико сте их већ закопали?

— Мислим око осам пута десет... — одговори владар. — Последњи погреб био је пре годину дана. Та жена била је најмрскија моме срцу, јер јој је у раној младости болест појела лепоту њеног лица. Задржао сам је уза се само из сажаљења. Прича о њеном гробу није интересантна за мене.

— Око паметног човека затворено је за све, јер знање може одасвуд доћи, — рече мудрац. — Идите, велики Итоки, међу гробове и

посматрајте пажљиво. На гробовима жена које су биле неверне мишљу, видећете цветић, бео, покривен малим тачкицама као да је поливен кужном рђом. Црвени као крв цветићи ће расти на гробовима жена које су биле неверне речју, а из гробова оних које су биле неверне делом дићи ће се цветови горући, као пламенови смоласте буктиње. Колико вас је нека од њих ма на који начин преварила толико ћете наћи тробојних цветова на њеном гробу. Идите, посматрајте, израчунајте и ви ћете знати истину.

— А гробови оних које беху најверније? — упита Итоки.

— На њима нећете наћи никакво цвеће, јер је врлина њутљива чак и после смрти.

— У том случају, — узвикну Итоки, — ја сам сигуран, да нећу видети ниједан цвет . . .

— Учини то, Највиши Душе! — рече мудрац. — Али се тада сетите, силни Итоки, да нећете смети никад да сумњате у неку вашу жену, чак ако будете живели још једанпут деведесет година и чак ако је будете видели у рукама другог човека!

— То не обећавам — одговори Итоки, чије се седе обрве подигоше као код дивље мачке. — Прошло време није садашње. Хвала вам, мудраче, на вашем савету. Ваш ветар Истине јест благословен ветар, али ја бих више волео кад би он дувао на живе, а не само на мртве.

— За људе је немогуће да продру одједанпут у надземне мистерије, — рече мудрац. — После годину дана ја ћу се вратити, ако тако исто будете желели истину, а Највиши Дух, услишавши моје молитве, даде ми ново средство, онда ћу вам га радо саопштити. За то време, о, силни Итоки, живите спокојно и уредно!

Оде славни мудрац у планине не примивши ниједан поклон, издашно нуђен од захвалног Итокиа.

Очекивани дан, дан ветра Истине, освану. Сви млађи држећи дланове на челу, штитили су очи. Многи су потпуно покрили очи марамицама или су седели код кућа да би избегли нездраво штипање у очима.

Рано ујутру Итоки посла робове на гробљанско брдашце и нареди да ишчисте гробове, да не би остала ниједна травка на њима. Увече он изиђе неопажен из палате и пожури ван вароши.

Он нађаше оборене главе, са затвореним очима, јер исто и њега нагризаше ветар Истине. Само када стаде пред алојску ограду, подиже главу и ужасан узвик отрже се из његових груди.

Изгледаше да цело брдашце гори као огроино огњиште. Итоки осети пламен у грудима, пламен у очима и не знађаше шта га тако сагорева: да ли бол, да ли љутња, да ли претворена у пепео вера од толико година, да ли стид због нечашћа које је доказано пламеном ватром.

У првом моменту хтеде да побегне, али осмотривши уђе међу гробове, обикавајући се мало по мало на ужасан сјај и не губећи наду да ће наћи можда један једини гроб, на чију ће голу гредицу моћи да прислони главу и да рони сузе очајања и разочарења.

Али он не нађе такав. Чак гроб последње жене, чије лице поједе у раној младости гадна болест, чак му и он не даде никакву утеху. Цвеће дела не гораше на њему, али уместо тога беше ту толико белих цветова, покривених тачкицама рђе, да се Итоки не усуди да их изброји.

На свима осталим гробовима расли су управо бели цветови неверних мисли и жеља, црвени као крв цветови издајничких речи, али једни и други пребледеше пред пламеним цветовима неверне радње.

Беше већ дубока ноћ када се Итоки врати са гробља. Он се одмах затвори у своје собе и за десет дана беше забрањено свима походити краља, бескрајно снуженог и очајног.

У једанаестом дану најинтимнији дворанин реши се да уђе и рече:

— Моћни владару! У десетој ноћи две ваше жене умреше у жудњи за вама. Да ли наређујете да уредим уобичајене свечане сахране? Да ли ћете чинити част сахрани вашим присуством?

Итоки који беше за десет дана остарио десет година, подиже на њ свој тужни али још увек строги и енергични поглед.

— Не! — рече он. Трипута не! Увите лешеве у палмове асуре, натоварите камењем и баците на дно реке. Одсада ће све краљевске жене на тај начин бити сахрањиване.

Зачуђени дворанин оде. Итоки спусти главу на груди и рече себи:

— Бар тамо их ветар истине неће наћи. Нико од мојих последника, ако буду имали кажњиву намеру да проникну тајну гробова, неће бити кажњен таквом срамотом и горчином какву сада ја осећам.

После једне године дође мудрац из планине у палату Итоки, али он већ нађе новог владаоца — његовог најстаријег сина. Итоки није више живео. Мудрац је много жалио његову смрт. Када сазнаде за последњу наредбу краљеву — бацати земне остатке краљевих жена на дно реке — он ништа више не упита и оде, хвалећи мудрост и доброту великих духова, који људима откривају само толико истине колико они могу да трпе.

Бела Паланка.

Превео Света Ђорђевић, учитељ.

Претераност је велика мана.

Абел Ерман.

„Драги господине адвокате,

Пре свега вам благодарим, што сте узели на себе ту дужност да ме браните. Ви ћете бранити пред судом једну невину жену, господине адвокате. Сва стварна одговорност за дело пада на терет мога саучесника, а по моме схватању и њему би се могло опростити. Али ви ћете то боље проценити, драги господине адвокате, када будете ниже прочитали мали извештај, који ћу вам навести онако као што сте га тражили.

Драги господине адвокате, зовем се Адела Дипор. Имам мало више од тридесет и девет година, са вама не мислим да кокетирам. Ја сам кћи једног старог вишег официра, који је умро. Не пишем вам ради хвалисања, већ да би разумели моје душевно стање. Можда сам и на погрешном путу, као што каже Еванђеље, да онај који не погреши четрнаест пута на дан баци на мене први камен; али постоји једна помисао код мене са којом се не могу опростити, а то је помисао о отаџбини. Мој пријатељ, хоћу рећи мој саучесник, мада је рођен у нижем сталежу, у томе погледу има исто мишљење као и ја. Ах! драги браниоче, ја вам о томе не могу рећи тако о своме мужу.

Евжен, мада је за живота имао више господско занимање, помоћу кога је долазио у додир са најотменијим људима — он је био подрумар у једном најбољем ресторану — драги господине адвокате, он се увек одавао сновима револуције. Ја вам поверавам да сам пре рата због тога била мало забринута: ове његове запаљиве разговоре примала сам на једно уво а пуштала на друго. То је било, уосталом, време нашег меденог месеца. Ми смо се венчали 1912. год. Евжен је умео да ми се допадне, ја сам га волела и мислим да о томе не треба ни да вам говорим, драги господине адвокате, да за време мира, жена која је заљубљена у својега мужа не обраћа пажњу на то када он говори по цео дан:

— У случају рата ја ћу пребећи одмах преко белгиске границе.

Немам потребе да вам говорим зашто је он одустао од те намере, када су Швабе заузеле Белгију. Више би тада вредело пребећи у Швајцарску или Шпанију, али ми не имађасмо доста новаца, и поред тога то није дозвољавао мој патриотизам. Евжен је био принуђен да се покори наредби за мобилизацију. Он беше по несрећи личан, и за првих шест месеци рата његово је држање било јуначко. Тако ми је бар он причао. На несрећу, једнога дана када је изашао из рова ради нужде, би рањен. Овај обичан несретни случај, без значаја, учини га неспособним, не кажем до краја рата, али до његове трагичне смрти, пошто смо га убили 1917. год., али је несретни рат, ах! трајао још више од године дана.

Ја нисам никада знала тачно у каквој се војној обавези налазио Евжен, ни под којим је бројем био ослобођен. Он је био сигуран, пошто је поново предузео своју дужност подрумара и жандармерија га није узнемиравала, јер, сигурно, није имала разлога. Уосталом, није ми ни била дужност да испитујем, зар не, драги господине адвокате? Ако би га питала, он би ми одговорио:

— Гледај своја посла!

Шта сам могла чинити?!

Укратко, ми живљасмо у добрим односима са теретом једне тајне у коју ми није било могуће ући. Хоћу све да вам кажем, као исповеднику: да имађах дете ништа се не би догодило. Ја сам мати пре свега, али ах! мати која није родила. Алфред има једну малу девојчицу, и мати, права мати, беше отпутовала без због ом. Размислите добро, драги господине адвокате; ви имате кључ тајне, одгонетку загонетке.

Алфред је био подрумар у истој установи у којој је био и Евжен, али млађи подрумар, и ова неједнакост створила је између њих супарништво. Ипак је Евжен, чије особине нећу да понизим, био добар према потчињенима, и рече ми једнога дана:

— Адела, мој помоћник Алфред не може да нађе себи стан, због оскудице у становима, а ми имамо гостинску собу. Како би било да му је дамо?

Ја сам намирисала опасност, драги господине адвокате, и све сам објаснила као што треба своме мужу, када он рече:

— Треба имати сажаљења према малој девојчици Паулини, од шест година. Ти би могла да се стараш о њој, то би ти чинило задовољство.

Зар сам се могла противити? Не, драги господине адвокате, када би се то дало поправити, ја бих сама поправила, да сам могла проценити последице; јер ову малу ја обожавам!

Алфред и Паулина се уселише у кућу. Живела сам само за њу. Неки су говорили да је он леп човек и добар. За мене је он био отац ове девојчице, а ја сам се старала да јој будем мати. Ако нисам испунила дужност, могу рећи:

— То је оно што ме је упропастило!

Алфред, господине адвокате, није био ни најмање сањалица нити бунтовник и није био истог мишљења као мој сироти Евжен. Он је мислио исто као и ја о друштвеном животу и о отаџбини. Они су се слагали добро, али се само онда нису слагали, када би се разговор окренуо на терен њихових идеја. На пример, када отпочну такав разговор, то беху свађе! . . . Верујте ми шта хоћете: мала Паулина почела би тада да плаче од страха. Њен би је отац узео код себе, да би избегао свађу, а Евжен који је био ватренији изашао би напоље једно четврт сата да се расхлади. Ја бих

искористила прилику да успавам малу, и Алфред би ми, наравно, правио друштво.

Шта сам тада у себи мислила, драги браниоче, ви познајете добро људе и мислим да сте већ погодили: глупости, шта? Шта сам могла чинити, несрећница, са овим непатриотом, ја, једна тако добра Францускиња; његове превратне идеје биле су за мене озбиљна увреда и разлог за развод брака.

— Али ипак, ако сте ви венчани, додао би он.

Ја би му одговорила да смо венчани, и тада би рекао нежно:

— У толико горе, али то се да исправити, закон није рађен за псе.

Ја сам се правила као да не чујем. Али при свакој поновљеној сцени, Алфред постајаше дрскији и предузимљивији. Ја не могах увек владати својим живцима, и када нисам могла задржати своје сузе, да ли сам му могла бранити да их брише? Нисам могла гледати сувише далеко!

Једнога дана, он ми рече да би било добро, при свем том, да отпутујемо нас двоје и Паулина, и да купимо неку радњу од моје уштеђевине. Нисам му могла рећи да то није добро, али сам му објаснила да је уштеђевина код Евжена.

— Онда, рече Алфред, није време за раздвајање и за удешавање нашега живота према моме гледишту.

Шта сам могла одговорити на ово, молим вас? Збуњена, ћутала сам. Три дана доцније обична препирка отпоче при крају вечере. Евжен се усудио да каже потпуно хладно, да му је свеједно био Француз или Шваба. Ево докле је био дотерао! Алфред се устреми на њега и стеже га за гушу. Паулина поче да јауче, господине, и то страшно да јауче! Шта сам могла радити? У почетку сам мислила само на дете. Однесох га на рукама. Када се она умири и заспа, ја ослушнух: никакав шум није се више чуо у трпезарији.

— Добро! рекох у себи. Они су се измирили и изашли су заједно.

Али нисам смела отићи да видим својим очима шта је било: тако је када је неко слаб и кукавица. Ја сам тамо ушла тек сутрадан ујутру. Алфред беше сам. Беше скинуо судове са стола. Три огромна пакета, умотана шаторским платном, беху стављена на сто.

— Шта је то? упитах ја збуњена, не знам ни сама каквим предосећањем.

Он ми не одговори, већ ме гледаше чудновато и ја разумедох страшну истину! . . .

Опростите ми, драги браниоче, немам храбрости да наставим; али ја нећу да завршим док још једанпут не посведочим; то што је Алфред удавио Евжена није зато што ви мислите, већ због тога што је пао у јарост или, како да се изразим, из патриотизма."

С француског Н. С.

Харпагон или покрадено благо.

Први чин.

Вампирова соба.

(Сцена представља друм.)

Харпагон (у својим кочијама): — Моје кочије, које тера слуга Жак, превозе ме на моје пољско имање где ћу да закопам своје драго благо.

Слуга Жак (отварајући врата на кочијама): — Господине, тако се морало догодити. Ваши коњи остарели, од глади и отежани хрпом старих крпа које сте ми наредили да им обавијем око копита да не би упропашћавали потковице, не могу даље. Паметно би било да проведемо ноћ у овој механи, да би избегли напад друмских разбојника.

Харпагон (преплашен): Имаш право. Уђимо унутра. (Обојица улазе).

Механџија: — Жао ми је, господо, али све су собе заузете.

Харпагон: — Макар какав мали собичак?

Механџија: — Ни то. Једина ми је празна Вампирова Соба, у којој нико неће да преноћи.

Харпагон: — Вампирова соба?

Механџија: — Да. У њу долази сваке ноћи ужасни вампир, жедан људске крви. Многи неверни путници пропали су тако, и сад нико неће у њој да преноћи!

Харпагон (у себи): — О, дивна идеја! (гласно) — Тхе, ја не верујем у вампире. Спремите ми ту собу.

Слуга Жак (сав дрхти): — Допустите, господине, да спавам у штали. Могу ли да поручим мало зоби за коње?

Харпагон: — Зоби?... Ти си луд! Узми ову столицу док се механџија није вратио, и носи је у шталу. Покидај са ње сламу. Могло би се њоме десет коња нахранити. Сад иди. Лаку ноћ.

Други чин.

Харпагонова идеја.

(Ујутру. Исти декор као и у првом чину.)

Слуга Жак: — (Опазив Харпагона који весело излази из Вампирове собе): — О, господине, зар нисте мртви?

Харпагон: — Никад се нисам боље осећао но сад. Мој план је дивно успео.

Слуга Жак: — Какав план?

Харпагон: Већ неколико дана не осећам се добро. Све сам се бојао да не умрем од навале крви, али се никако нисам могао решити да дам паре апотекару да ми пусти крв. Користио сам се дакле случајем који нас је овде довео и пустио вампира да ми без и једне паре пусти мало крви.

Слуга Жак: — Значи да је вампир долазио.

Харпагон: — Да, у поноћи. Правио сам се да спавам. Знаш већ, да вампири нападају само оне који спавају. Чудовиште ми се на врх прстију приближи, наслони своја страшна уста на моју руку, коју сам нарочито метнуо преко јоргана, и поче са слашћу да ми сиса крв... Кад сам мислио да је доста, ја скочих и вампир поплашен скочи кроз прозор... Заиста, ово бесплатно пуштање крви пријало ми је и сад се врло добро осећам. Хајде спреми кочије, па да идемо. Журим да закопам своје благо.

Трећи чин.

Украдено благо.

(Сцена се дешава пред колибом једнога сељака).

Лукави сељак: — Ноћас намештајући кљусе, приметих мог суседа, старог тврдицу Харпагона, како закопава неку кутију крај храста. Кад је отишао, ја је ископам и вратим се непримећен у колибу. Кутија беше пуна злата. Харпагон ће превртити и небо и земљу да је нађе. Послаће и полицију да ми претресе стан. Али сутра!!! Не зову мене забадава „лија". Сад ћу је ја закопати у шуму, па кад се на све то заборави, отићи ћу да је узмем. Али да бих је сигурно нашао, метућу унутра петнаест сувих печурака. Кад будем хтео да нађем благо пустићу моје свиње у шуму и кад осете мирис печурака, оне ће почети да рију баш на оном месту где је благо закопано. Зар нисам лукав!

(Излази са кутијом.)

Четврти чин.

(Сцена се дешава у прећашњој механи.)

Слуга Жак: — Кад је открио крађу мој газда Харпагон умало није полудео. Крвавих очију са пеном на устима, лежао је на земљи. Један апотекар хтеде да му пусти крв, али гнусни тврдица одгурну га својом снагом и нареди да га одмах пренесемо у ову механу. Ноћ је провео у вампировој соби, да би му вампир бесплатно извршио ту операцију. Али што га још нема од јутрос?

Механџија: (трчи престрављен): — Ах, каква несрећа! То се најзад морало догодити! Ваш газда лежи полумртав у своме кревету. Ходите брзо!

Слуга Жак (улази у Харпагонову собу): — Јадни господару, шта вам се догодило?

Харпагон (слабим гласом): — Место да се претварам да спавам, као оно први пут, ја сам, уморан од пута, тврдо заспао. Кад сам се пробудио, вампир ми је већ више од половине крви исисао... Ја сам пропао... Умрећу и нећу видети своје благо!

Механџија: — Идем да зовем сеоског видара. Не верујем да ће остати жив, али ипак, треба покушати!

Пети чин.

Где несреће ту и среће има.

(Сцена се догађа неколико дана доцније у шуми).

Слуга Жак: (придржавајући Харпагона): — Благодарећи сеоском видару, ето где сте сад опет здрави. Оставили смо ону кобну механу у којој су цркли ваши лепи коњи после оног жалосног оброка сламе са сотлица.

Харпагон (јадикујући): — Моје благо, моје драго благо!

Слуга Жак: — Наћи ћемо га, господару! Немојте да очајавате! Господе Боже! Шта то радите, господару? Смилуј се, Боже, мој господар је полудео. Иде четвороношке и њуши земљу као каква животиња! Гле сад рије земљу са својим прстима. Рупа се све више шири под његовим дрхтавим рукама! О!... шта то видим! Његово благо! Ископао је своје благо!!!...

Харпагон (стежући своју кутију на груди): — Кутијо моја! Благо моје!

Слуга Жак: — Али како сте могли погодити да је на овоме месту?

Харпагон: Не знам. Гоњен неком несавладљивом силом, бацио сам се против своје воље на земљу и почео да ријем. То је сам Бог учинио неко чудо, да ми поврати моје драго благо! (Отвара кутију). О ужаса! Печурке измешане са мојим драгим златницима!

Слуга Жак: — Печурке! А, сад разумем! То није никакво чудо! Напротив, то је сасвим природно! Сеоски видар, да би вам заменио крв коју вам је вампир исисао, уштрцао вам је свињску крв.

Превео А. А.

Завеса.

Промена у декору.

Л. Нодо.

Очаран, посматраше Сицилијанац сву префињену раскош јахте, напињући се да схвати ту ћуд судбине која га је довела као освајача на овај господствени брод. Да ли га је волела млада Американка? Да ли је он икада смео сањати о таквом чему? Ах, не! Али удес чини с нама шта хоће. Један обичан сусрет на неком балу у Месини! Изненадни нагон ћудљиве девојке испољавао се у учестаним позивима на „Дугу", у наметању, скоро у изјави љубави.

Џем Пин, краљ памука, не поимаше мисао да треба сузбијати заљубљеност кћерину; па ипак је био озлојеђен: бесумње, тај Луиђи Маркиони не бејаше ма ко; знало се за његове зграде у Виа Гарибалди, за фабрику зејтина у Сан Франческо ди Паола, али, шта је у очима чикашког милијардера један месински богаташ? Маркиони беше млад, правилно развијен, вичан спорту, и поред свега, вешт удварач и елегантан играч. Па ипак, зар Ме није одбила многе друге просце који беху виши од Луиђиа, једни по телесним особинама, други по уму или богатству? Зар је Ме озбиљно

желела да се венча са тим незнатним клипаном црних зеница, том баналном мешавином мандолинисте, тенора и тореадора?

* * *

После неколико дана гледаше Лунђи милијардерову јахту где се удаљаваше ка пучини. Ме, са моста, махаше рупцем. Никакве сете у том растанку: Мис Пин је ишла у Неапољ само ради потребних куповина за свој сиротињски базар, који је требао да се отвори у Месини.

Једва је прошло четрдесет осам часова како је „Дуга“ упловила у напуљско пристаниште, кад, изненада, одјекнуше градом узвици запрепашћења. Ужасавајући се глас беше пронео веселим градом: земљотрес, за неколико тренутака беше уништио Месину и Реџио ди Калабриа! Сто педесет хиљада особа беше пропало. Цела италијанска ескадра отплови одмах за мореуз. Ускоро су торпиљери почели да искрцавају у напуљску луку подрпане, бледе, крваве рањенике и несретнике, који беху преживели катастрофу. Свет се чудио што их је тако мало било: становници Месине, изненађени при спавању, беху скоро сви смрвљени у ужасном таласу побеснеле земље.

* * *

Престрављена, слушала је Ме набројавање, сваког тренутка очајније, свих језовитих детаља. А Луиђи? Сигурно издише под гломазном мешавином греда и цигаља? Шта да се ради? Отићи, отићи тамо, учествовати у спасавању! Пин покуша да се успротиви; радозналост пак са дна срца, тераше га. „Дуга“, пуном паром, пређе за једну ноћ даљину која раздваја Напуљ од острва.

Изглед Месине беше ужасан: рекло би се да је какав разјарени џин све смрвио под својим ногама! Земља је одисала смрћу; испод рушевина штрчаху руке, ноге, унакажена лица! У вили Маркиони беше опасно истраживање, јер су се још мало држали разваљени зидови и претили да се сваког часа сруче на главе посетилаца. Тај призор разлабави и онако слабе живце Ме. После тродневног узалудног трагања, морадоше се повући са тог гробља, у коме беху затрпане хиљаде невиних.

„Дуга“ се поново појави у Напуљу; Ме, у својој жалости, говораше да ће понети црнину, а Пин, узбуђен, пушташе јој на вољу,

Прође дан. Замишљени и преморени иђаху Ме и њен отац Страдом дел Дуомо. Одједном се Пин заустави.

— Господе! узвикну он, је ли ово наш човек или је то само његова сен?

Пред једном кафаном трчкарао је неки подерани келнер, носећи послужавнике. Кад виде Американце, он подрвене и пође њима.

— Шта, јесте ли то заиста ви? запита Ме.

— Да... чудом спасен. Једна крстарица ме је овамо пренела. Сва је моја родбина нашла смрт у рушевинама; сва су моја добра уништена. Био сам богат, сретан и завидели су ми; овде сам се нашао као просјак. Како сам здрав, морао сам потражити себи зараде. Потребна помоћ старцима, женама и деци прелази преко могућности власти да их помогне. У овој сам кафани примљен из милосрђа; сад немам ничег више, па чак ни одела које носим.

* * *

Ме беше неодређено узбуђена, осећала се неугодно. Шта, зар овај келнер у дроњцима, баналан, кога ништа не разликује од његових другова, зар је он могао бити онај лепи удварач који ју је залудео на Сицилији, по шумицама маслина и лимунова? Тамо је он оличавао бујну јужњачку природу, блештећи осмех радосног сунца. У Напуљу га налази смешног, зачуђена изгледа и услужна, већ привикнута, како изгледа, потчињености. Она осети да њено очаравање умире, чини беху раскинуте. То није било право, већ грешно, чак револтирајуће, али се она осећаше немоћном пред тим преокретом њене љубави. Она је мислила да воли, али више није волела или је престала да воли. Да се одупире? Да има сажаљења? Требало би, да, али!

— Добро, рече она, добро, господине Маркиони, остали сте живи, а то је најглавније! Ох, искрено делим ваше патње. Уосталом, ми смо ваши пријатељи, ми смо овде! Извините нас за час, јер морамо отићи на брод, а после ћемо се већ видети.

— Пошаљи му један чек, позамашнију суму, рече она своме оцу, кад се понова нађе на „Дуги“. Нареди да му се одмах однесе!

— Природно!... Али после?

— После? Ах! ова ме земља плаши, и не бих желела да сам још у близини ових вулкана. Отпутоваћемо, отпутоваћемо, што брже тим боље, драги оче. Овде се тако бојим...

Кад је Маркиони добио краљевски поклон од својих пријатеља, потрча да купи одело, а затим се хитно упути на пристаниште. „Дуга“ је већ била на пучини, и он је никад више не виде.

Превео Б. Д. Васић.

Научни случај.

Обично научник једне гране усавршава се и проналази у својој струци. Али постоји и „научни случај“, то јест, људи других струка, случајно долазе до нових проналазака или усавршавају већ познате изуме.

Имамо доста познатих научних случајева. На пример: машину за рубље изумео је један берберин, порцулан — апотекар, литографију — глумац, оргуље и гласовир усавршио је књиговезац итд.

Цар и свештеник.

Цар Фридрих I. често је путовао по својој земљи. Једном приликом срете свештеника на лепом и бесном коњу. Паде му у очи да свештеник јаши бољега коња и заповеди ађутанту да га заустави.

— Ви јашите врло немирног коња, оче! То не личи вашој смерности. Наш Господ, Исус Христос, јашио је на магарцу, као што знате...

Свештеник се поклони и рече:

— Знам то и сам, Величанство, али код нас више нема магараца откако сте их ви све узели у... Сенат.

Док је цар мислио шта ће одговорити, свештеник ободе коња и оде својим путем.

*

Гетеов слуга.

Гетеов кувар украде једног дана рибу, сакри је испод огртача и оде у варош да је однесе својој пријатељици. Како је огртач био кратак, а риба дугачка, то јој се видео реп.

Спази то Гете са прозора и викну кувара:

— Хеј, пријатељу!

— Изволите, господине?...

— Заповедам ти, да други пут, кад украдеш рибу, узмеш или мању рибу, или дужи огртач! Сада иди куда си пошао!...

*

Обичан сусрет.

Руски цар Александар I. путовао кроз Малу Русију. У једном селу требало је променити коње. Цар сиђе с кола, изда наређења ађутанту и пође пешице.

Цар је имао на себи просто одело и нико га није познао. Кад је био при крају села, виде да се пут раздваја. Пошто није знао куда му ваља кренути, он приђе једном човеку, који је пушио лулу пред својом кућицом. Човек је имао на себи неку стару униформу и није ни обраћао пажњу на пролазника.

— Пријатељу, којим се од ова два пута иде у Стропов? — упита цар човека слободно и без икаква поздрава.

Човек га премери од главе до пете, зачуди се мало што га један обичан путник тако ословљава, и би му криво што се не води рачуна о његовој униформи. Због тога је пушио даље и одговори кратко и љутито:

— Десним...

Цар то примети, приближи се човеку, додирну руком свој шешир и упита другим тоном:

— Извините, господине, смем ли вас још нешто молити?

— Шта то? — одговори човек набусито.

— Допустите да вас упитам који чин имате у војсци?

— Погодите сами!

— Ви сте, можда, поручник?

— Више!

— Капетан?

— Још више!...

— Мајор?

— Идите још даље!...

— Командант батаљона?

— Једва једном погодисте!

Цар се поклони, а човек с лулом у зубима упита:

— А ко сте ви, молићу?

— Е, сада је на вама да погађате! — рече цар.

— Поручник?

— Више!

— Капетан?

— Више!

— Мајор?

— Идите још даље!

— Командант батаљона?

— Још више!

Човек извади лулу из уста.

— Пуковник?

— Ниште погодили.

Човек устаде, спусти руке и стаде у војнички став.

— Ваша екселенција је ђенерал?

— Сад сте близу!

— Онда је ваша светлост фелдмаршал?

— Још више, господине команданте!

— Његово Царско Величанство! — узвикну човек запрепашћено и лула му паде из руку.

— Он главом! — одговори цар, смешећи се.

— Ах, Величанство! — јаукну човек и склопи руке. — Опростите!

— Шта да вам опростим? Питао сам вас којим путем да идем и ви сте ми рекли! Хвала!

И цар, пошто га је поздравио војнички, оде десним путем, а ускоро га стигоше и кола са пратњом.

*

Беспослица.

Када су Фридриха Великог упитали зашто тако много ради, а могао би много више да се одмара, он је одговорио:

— Ја радим, јер без рада нема живота. Ништа више не личи на смрт него беспослица..

*

У страху.

— Што се облачиш, бабо, сада, када хоћемо да спавамо? — пита унук своју бабу.

— Чујеш, синко, да ће и ноћас бити земљотрес, па да будем готова за сваки случај. Ако могу истрчаћу, ако не, онда ћу бар обучена да одем на онај свет.

*

Иста невоља.

— Ко је још то видео, да се долази кући у три после поноћи!? Нисам сву ноћ заспала!...

— Ех, мислиш ти да сам ја спавао?! Нисам ни ја досада трену!

*

Логика.

— Шта видимо изнад себе када је лепо време?

— Небо.

— А када киша пада?

— Кишобран . . .

*

Скупа вожња.

Разговарају два путника у возу:

— Одиста, пут стаје скупо! — рече први. — За воз се плаћа по два и три пута више него некада.

— Али се ипак добија нешто за тај новац: остаје се по два и три дана дуже у возу

*

Добар савет.

„ — — — Живот је овде веома скуп, а потребно је да се застава науке одржи високо.

„Стога ћеш ми, драги оче, сигурно послати 500 динара.

„Твој унапред захвални син,
Воја."

Очев одговор господину студенту:

„ — — — Узгред добијаш 300 динара, удеси живот мало јефтиније и гледај да заставу науке не уквасиш."

*

Против реуматизма.

— Молим вас, господине докторе, за какав лек противу реуматизма.

— Шта, зар је тако млада жена могла добити реуматизам?

— Није га добила, али иде бањска сезона и она ће га добити.

*

У возу.

Кондуктер госпођи поред које седи један дечко:

— Треба узети целу карту за дечка, јер има више од седам година.

— Мали је, одговори госпођа, а ево већ осам година како путује у пола цене и нико ми није ништа приметио . . .

*

Књижевни успех.

— Дакле, моја последња књига вам се допада? — упита млади писац једну даму.

— Да, читам из ње по једну страну с времена на време, када не могу да спавам.

*

Сигуран знак.

Пролази господин Х. улицом. Нешто је забринут.

— Његова жена се вратила из бање . . .

— Ко вам је то рекао?

— Његова забринутост и она модрица испод левог ока . . .

*

О новој хаљини.

Жена у новој свиленој хаљини, задовољна и весела:

— Драги мој мужићу, ти ми још ништа не кажеш, како ти се допадам у новој хаљини?

Муж, забринут, расејано:

— Драга моја женице, то ћу ти рећи онога дана, када будем добио рачун о тој хаљини.

*

Боље од доброг.

— Ништа боље него чаша вина поред доброг ручка.

— Има нешто боље.

— А то је?

— Флаша вина поред доброг ручка . . .

*

АМРЕЛА за даме и господу препоручује своје богато стовариште по најповољнијим ценама

Галантерија „Venus", Београд, Кнез Михаилова 38

25 37 49

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Комаска улица 22. Телефон број 1751.